

A TÖRVÉNYSZÉK ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2011. október 5.*

A T-11/06. sz. ügyben,

a **Romana Tabacchi Srl**, korábban: Romana Tabacchi SpA (székhelye: Róma [Olaszország], képviselik: M. Siragusa és G. C. Rizza ügyvédek)

felperesnek

az **Európai Bizottság** (képviselek: kezdetben É. Gippini Fournier és F. Amato, később: É. Gippini Fournier és V. Di Bucci, végül: É. Gippini Fournier és L. Malferrari, meghatalmazotti minőségben)

alperes ellen,

egyrészt az [EK 81. cikk] (1) bekezdésének alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/C.38.281/B.2 ügy, nyersdohány – Olaszország) 2005. október 20-án hozott C (2005) 4012 végleges bizottsági határozat részleges megsemmisítése iránti kérelem, másrészt a felperessel szemben kiszabott bírság összegének csökkentése iránti kérelem tárgyában,

* Az eljárás nyelve: olasz.

A TÖRVÉNYSZÉK (harmadik tanács),

tagjai: J. Azizi elnök, E. Cremona (előadó) és S. Frimodt Nielsen bírák,

hivatalvezető: J. Palacio González főtanácsnok,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2010. december 1-jei tárgyalásra,

meghozta a következő

Ítéletet

A jogvita előzményei

- ¹ A felperes Romana Tabacchi Srl felszámolás alatt álló olasz társaság, amelynek fő tevékenysége a nyersdohány elsődleges feldolgozása. A jelen ügy alapját képező tényállás idején a felperes kizárólagos tulajdonosai a B. házaspár tagjai voltak, a társaság üzletrészei közös tulajdonukat képezték és képezik jelenleg is.

1. A közigazgatási eljárás

- 2 2002. január 15-én az Európai Közösségek Bizottsága az [EK 81.] és az [EK 82.] cikk végrehajtásáról szóló első, 1962. február 6-i 17. tanácsi rendelet (HL 1962. L 13., 204. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 3. o.) 11. cikke alapján információkérést intézett a nyersdohány olaszországi piaca kapcsán az olasz nyersdohány-feldolgozók és a nyersdohánytermelők szakmai szövetségeihez, vagyis az Associazione professionale trasformatori tabacchi italianihez (APTI, az olasz nyersdohány-feldolgozók szakmai szövetsége), valamint az Unione italiana tabacchóhoz (Unitab, Olasz Dohányunió).
- 3 2002. február 19-én a Deltafina SpA – olasz feldolgozó, az APTI tagja – a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló bizottsági közlemény (HL 2002. C 45., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 155. o., a továbbiakban: engedekenységi közlemény) 8. pontja alapján benyújtott mentességi kérelme megérkezett a Bizottsághoz. 2002. március 6-án a Bizottság az említett közlemény 15. cikke alapján feltételes mentességet biztosított a Deltafinának.
- 4 2002. április 4-én a Dimon Italia Srl (a Dimon Inc leányvállalata, később Mindo Srl) az engedekenységi közlemény 8. cikke alapján benyújtott mentességi kérelme, valamint másodlagosan e közlemény 20–27. cikke alapján a bírság csökkentésére irányuló kérelme, valamint a Transcatlab SpA (a Standard Commercial Corp. leányvállalata, a továbbiakban: SCC) ugyanezen a címen benyújtott, a bírság csökkentésére irányuló kérelme megérkezett a Bizottsághoz.
- 5 2002. április 18-án és 19-én a Bizottság a 17. rendelet 14. cikke alapján vizsgálatot folytatott a Dimon Italia és a Transcatlab helyiségeiben, valamint a Trestina Azienda Tabacchi SpA és a felperes helyiségeiben.

- 6 2002. október 8-án a Bizottság arról értesítette a Dimon Italiát és a Transcatabot, hogy mivel e két vállalkozás szolgáltatóként, illetve másodikként az engedélyezési közlemény értelmében vett bizonyítékokat, a közigazgatási eljárás végén a velük szemben esetlegesen megállapított jogsértések címén kiszabandó bírság összegét csökkenteni kívánja.

- 7 2004. február 25-én a Bizottság kifogásközlést fogadott el, amelyet hat vállalkozásnak, illetve vállalkozói szövetségnek – így többek között a Deltafinának, a Dimon Italiának, a Transcatabnak és a felperesnek (a továbbiakban: feldolgozók) –, valamint ezek közül egyesek anyavállalatának – többek között az Universal Corp.-nak, a Dimonnak és az SCC-nek – címzett. A kifogásközlés címzettjei betekintheztek a közigazgatási eljárás irataiba – amelyeknek másolatát a Bizottság CD-ROM-on megküldte részükre –, és írásbeli észrevételeket tettek a Bizottság által felhozott kifogásokra. A Bizottság 2004. június 22-én meghallgatást tartott.

- 8 Miután 2004. december 21-én a Bizottság a 2004. február 25-i kifogásközléshez képest kiegészítő kifogásközlést fogadott el, 2005. március 1-jén még egyszer meghallgatást tartott.

- 9 A versenykorlátozó magatartásokkal és erőfölénnyel foglalkozó tanácsadó bizottsággal folytatott konzultációt követően és a meghallgatási tisztviselő zárójelentésére tekintettel a Bizottság 2005. október 20-án elfogadta az [EK] 81. cikk (1) bekezdésének alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/C.38.281/B.2 nyersdohány ügy – Olaszország) a C (2005) 4012 végleges határozatot (a továbbiakban: megtámadott határozat), amelynek összefoglalóját az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* 2006. február 13-án tették közzé (HL L 353., 45. o.).

2. A megtámadott határozat

- 10 A megtámadott határozat elsősorban az olasz piacon tevékeny nyersdohány-feldolgozók által végrehajtott horizontális kartellre vonatkozik (a megtámadott határozat (1) preambulumbekzdése).
- 11 A Bizottság a megtámadott határozatban megállapította, hogy e kartell keretében az 1995 és 2002 eleje közötti időszakban a feldolgozók – többek között az áruk és a piaci részesedések rögzítése révén – mind a termelőktől való közvetlen felvásárlás, mind a köztes levelesdohány-kereskedőktől való felvásárlás tekintetében rögzítették a nyersdohány felvásárlására vonatkozó üzleti feltételeket Olaszországban (a megtámadott határozat (1) preambulumbekzdése).
- 12 A megtámadott határozat másodsorban két másik, 1999 eleje és 2011 vége között történt jogsértésre vonatkozik, amelyek elkülönülnek a feldolgozók által végrehajtott kartelltől, és amelyek az APTI esetében úgy valósultak meg, hogy rögzítette az általa tagjai nevében az Unitabbal kötendő szakmaközi megállapodások céljából megtárgyalt szerződéses árakat, míg az Unitab esetében úgy valósultak meg, hogy rögzítette az általa tagjai nevében az APTI-val kötendő fent hivatkozott megállapodások céljából megtárgyalt szerződéses árakat.
- 13 A megtámadott határozatban a Bizottság úgy vélte, hogy a feldolgozók magatartásai az EK 81. cikk (1) bekezdésébe ütköző – egységes és folyamatos – jogsértést valósítottak meg (lásd többek között a megtámadott határozat (264)–(269) preambulumbekzdését).
- 14 A megtámadott határozat 1. cikkének (1) bekezdésében a Bizottság a kartellért való felelősséget a feldolgozóknak, valamint az Universalnak – a Deltafina anyavállalatának – és az Alliance One International, Inc.-nek (a továbbiakban: Alliance One) mint a Dimon és az SCC összeolvadásából létrejött társaságnak tudta be. Továbbá a

megtámadott határozat 1. cikkének (2) bekezdésében megállapította, hogy az APTI és az Unitab megsértette az EK 81. cikk (1) bekezdését azáltal, hogy olyan határozatokat fogadott el, amelyek a tagjaik nevében kötendő szakmaközi megállapodások céljából rögzítették az általuk megtárgyalt árakat.

- 15 A megtámadott határozat 2. cikkében a Bizottság bírságokat szabott ki a fenti 14. pontban említett vállalkozásokkal, valamint az APTI-val és az Unitabbal szemben (lásd az alábbi 42. pontot).
- 16 A megtámadott határozat (356)–(404) preambulumbekzdésében a Bizottság meghatározta a címzettekkel szemben kiszabandó bírságokat.
- 17 A bírságok összegét a Bizottság az [EK 81.] és [EK 82. cikkben] meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet (HL L 2003. L 1., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás, 8. fejezet, 2. kötet. 205. o.) 23. cikkének (3) bekezdésében és a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdésében kifejezetten említett két szempont alapján, vagyis a szóban forgó jogsértések súlya és időtartama alapján határozta meg (a megtámadott határozat (356) és (357) preambulumbekzdése).

A bírságok kiindulási összegének rögzítése

Súly

- 18 A szóban forgó jogsértés súlyát illetően a Bizottság emlékeztetett arra, hogy e tényező értékelése érdekében figyelembe kell vennie annak jellegét, a piacra gyakorolt tényleges hatását, ha ez a hatás mérhető, valamint az érintett földrajzi piac méretét (a megtámadott határozat (365) preambulumbekzdése).

- 19 Ezt követően a Bizottság megállapította, hogy az olaszországi nyersdohánytermelés az európai uniós kvótatermelésnek mintegy 38%-át tette ki. E termelés összértéke 2001-ben (a jogsértés utolsó teljes éve) 67 338 millió euró volt (a megtámadott határozat (366) preambulumbekzdése).
- 20 A Bizottság szerint a jogsértés különösen súlyos volt, mivel az a különböző nyersdohányfajták olaszországi felvásárlási árának rögzítésére, valamint a felvásárolt mennyiségek elosztására irányult. A Bizottság a megtámadott határozatnak a versenykorlátozást elemző részére (a (272) és azt követő preambulumbekzdések) utalva ehhez hozzátette, hogy a felvásárlói oldalon kialakult kartell torzíthatja a termelők azon szándékát, hogy bizonyos terméshozamot érjenek el, illetve akár korlátozhatja a feldolgozók közötti versenyt az upstream piacokon. Azt állította továbbá, hogy ez a helyzet még inkább fennáll olyan esetekben, mint a jelen ügyben, mivel a kartell tárgyát képező termék, a nyersdohány, az upstream piacok szereplői által végzett tevékenységek – a jelen esetben az elsődleges dohányfeldolgozás és a feldolgozott dohány eladása – jelentős „komponensét” képezi (a megtámadott határozat (367) és (368) preambulumbekzdése).
- 21 A megtámadott határozat (369) preambulumbekzdésében a Bizottság megállapította, hogy a fenti megfontolásokra tekintettel a feldolgozók által elkövetett jogsértés különösen súlyosnak minősül.

Eltérő bánásmód

- 22 A megtámadott határozat (370)–(376) preambulumbekzdésében a Bizottság megvizsgálta az „egyedi súly” és az „elrettetés” kérdését. E tekintetben kijelentette, hogy a bírság összegének meghatározásakor figyelembe kell venni „az egyes vállalkozások egyedi súlyát, valamint jogellenes magatartásuk valószínű hatásait” (a megtámadott határozat (370) preambulumbekzdése).

- 23 A Bizottság ugyanis úgy ítélte meg, hogy a bírságokat az egyes felek piacon fennálló helyzetéhez viszonyítva kell megállapítani (a megtámadott határozat (371) preambulumbekzdése).
- 24 Ezzel kapcsolatosan a Bizottság úgy ítélte meg, hogy a Deltafinával szemben kiszabott bírság kiindulási összegének – tekintettel arra, hogy e vállalkozás volt a legnagyobb felvásárló, ugyanis a 2001. évi piaci részesedése nagyjából 25% volt – a legmagasabbnak kell lennie (a megtámadott határozat (370)–(372) preambulumbekzdése).
- 25 A Bizottság úgy ítélte meg, hogy a Transcatatot, a Dimon Italiát és a Romana Tabacchit – mivel 2001-ben piaci részesedésük ennél csekélyebb mértékű, körülbelül 9–11% volt – „más csoportba kell sorolni”, és a tekintetükben kiszabandó bírság kiindulási összegének alacsonyabbnak kell lennie (a megtámadott határozat (373) preambulumbekzdése).
- 26 A Bizottság ugyanakkor úgy vélte, hogy a csupán a piacon fennálló helyzetet tükröző kiindulási összegnek nem lenne megfelelően elrettentő hatása a Deltafinával, a Dimon Italiával és a Transcatattal szemben, mivel a viszonylag korlátozott nagyságú forgalmuk ellenére mindegyikük egy-egy olyan jelentős gazdasági és pénzügyi erejű multinacionális csoporthoz tartozik – vagy a Mindo esetében tartozott –, amelyek a dohányiparnak a különböző szintű ágazatokban és földrajzi piacokon a legjelentősebb világméretű nagykereskedői (a megtámadott határozat (374) preambulumbekzdése).
- 27 Következésképpen, annak érdekében, hogy a bírság elrettentő legyen, a Bizottság úgy vélte, hogy a Deltafinával szemben a kiindulási összeget az 1,5-szeres elrettentési szorzóval – vagyis 50%-kal – kell növelni, míg a Dimon Italiával (Mindó) és a Transcatattal szemben megállapított kiindulási összeget 1,25-szeres elrettentési szorzóval – vagyis 25%-kal (a megtámadott határozat (375) preambulumbekzdése) – kell növelni.

28 A Bizottság tehát a megtámadott határozat (376) preambulumbekzdésében az alábbiak szerint rögzítette a bírságok kiinduló összegét:

- Deltafina: 37,5 millió euró;
- Transcatab: 12,5 millió euró;
- Dimon Italia (Mindo): 12,5 millió euró;
- Romana Tabacchi: 10 millió euró.

A bírságok alapösszegének rögzítése

29 A megtámadott határozat (377)–(378) preambulumbekzdésében a Bizottság a jogsértés időtartamának kérdését vizsgálta.

30 A Bizottság úgy ítélte meg, hogy a feldolgozók 1995. szeptember 29-én hozták létre a kartellt, és az az utóbbiak nyilatkozatai szerint 2002. február 19-én szűnt meg. A Bizottság a felperest illetően kifejtette különösen, hogy az 1997 októberében csatlakozott a kartellhez, amelyben való részvételét 1999. november 5. és 2001. május 29. között felfüggesztette, majd 2001. május 29. és 2002. február 19. között ismét csatlakozott. Mivel a jogsértésben való részvétele csak két év nyolc hónapig tartott, a Bizottság úgy vélte, hogy vele szemben a bírság kiindulási összegét 25%-kal kell emelni, míg a többi feldolgozó esetében a kiszabott bírságok kiindulási összegét 60%-kal emelte.

- 31 A Bizottság a megtámadott határozat címzettjeivel szemben kiszabott bírságok alapösszegét tehát az alábbiak szerint állapította meg:
- Deltafina: 60 millió euró;
 - Transcatlab: 20 millió euró;
 - Dimon Italia (Mindo): 20 millió euró;
 - Romana Tabacchi: 12,5 millió euró.

Enyhítő körülmények

- 32 A megtámadott határozat (380)–(398) preambulumbekzdésében a Bizottság megvizsgálta, hogy van-e helye annak, hogy enyhítő körülményeket vegyen figyelembe.
- 33 A Bizottság a felperes tekintetében a megtámadott határozat (380) preambulumbekzdésében rámutatott, hogy az „a kartell számos területén nem vett részt (főként azon részeiben, amelyek a termelőktől való közvetlen felvásárlásokat érintették, akiktől a felperes csak 2000-ben kezdett korlátozott mennyiségeket felvásárolni)”. Továbbá úgy vélte, hogy 1997-ben, amikor a felperes csatlakozott a kartellhez, piaci részesedése csekély mértékű volt. Végül hozzátette, hogy „a felperes magatartása gyakran olyan mértékben megzavarta a kartell tárgyát, hogy a többi résztvevő kénytelen volt megvitatni, hogy milyen reakciót tanúsítsanak e magatartással szemben”.

- 34 Figyelemmel e körülményekre a Bizottság úgy döntött, hogy 30%-kal csökkenti a felperessel szemben kiszabandó bírság alapösszegét.
- 35 A Bizottság a Dimon Italia és a Transcatab helyzetét illetően elutasította az enyhítő körülmények figyelembevételére irányuló érveik összességét (a megtámadott határozat (381)–(384) preambulumbekzdése).
- 36 Végül a Bizottság figyelembe vette a Deltafina sajátos helyzetét, és úgy döntött, hogy a vele szemben kiszabandó bírság összegét az utóbbi által tanúsított együttműködés miatt 50%-kal kell csökkenteni (a megtámadott határozat (385)–(398) preambulumbekzdése).
- 37 Az enyhítő körülmények alkalmazását követően a Bizottság a bírságok összegét az alábbiak szerint állapította meg (a megtámadott határozat (399) preambulumbekzdése):
- Deltafina: 30 millió euró;
 - Dimon Italia (Mindo): 20 millió euró;
 - Transcatab: 20 millió euró;
 - Romana Tabacchi: 8,75 millió euró.

Az 1/2003 rendelet 23. cikkének (2) bekezdésében előírt felső korlát

- 38 A megtámadott határozat (400)–(404) preambulumbekzdésében a Bizottság megvizsgálta, hogy a különböző címzettekkel szemben kiszámított alapösszegeket ki kell-e igazítani annak érdekében, hogy ne haladják meg a forgalom 1/2003 rendelet 23. cikkének (2) bekezdésében előírt 10%-os felső korlátját.
- 39 Ennek alapján megállapította, hogy a felperessel szemben kiszabott bírság összege nem haladhatja meg a 2,05 millió eurót, valamint hogy a többi bírságot az említett rendelkezés alapján nem szükséges csökkenteni (a megtámadott határozat (402) és (403) preambulumbekzdése).

Az engedékenységi közlemény alkalmazása

- 40 A megtámadott határozat (405)–(500) preambulumbekzdésében a Bizottság az engedékenységi közlemény alkalmazását tárgyalta.
- 41 Miután megállapította, hogy a Dimon Italia és a Transcatab megfelelt azon feltételeknek, amelyeket a bírság összegének mérséklésére irányuló kérelmeik alapján a Bizottság velük szemben előírt, a Bizottság a nyújtott bizonyítékok, valamint az eljárás során tanúsított együttműködésük alapján arra a következtetésre jutott, hogy a csökkentés iránti kérelmük alapján számukra megjelölt tartományon belül rájuk a legjelentősebb mértékű – vagyis 50%-os és 30%-os csökkentés – alkalmazandó (a megtámadott határozat (492)–(499) preambulumbekzdése). Ezzel szemben a Bizottság a Deltafinának nem nyújtott mentességet, illetve nem csökkentette a bírság összegét.

A bírságok végleges összege

⁴² Az 1/2003 rendelet 23. cikke (2) bekezdésének megfelelően a Bizottság a megtámadott határozat 2. cikkében az alábbiak szerint határozta meg a határozat címzettjeként szereplő vállalkozásokkal és vállalkozások szövetségeivel szemben kiszabandó bírságok összegét:

- a Deltafinával és az Universallal szemben egyetemlegesen: 30 millió euróban;

- a Dimon Italiával (Mindo) és az Alliance One-nal szemben: 10 millió euróban; amelyből az Alliance One az egész összeg, miközben a Mindo egyetemlegesen csak 3,99 millió euróért megfizetéséért felelős;

- a Transcatabbal és az Alliance One-nal szemben egyetemlegesen: 14 millió euróban;

- a Romana Tabacchival szemben: 2,05 millió euróban;

- az APTI-val szemben: 1000 euróban;

- az Unitabbal szemben: 1000 euróban.

Az eljárás és a felek kérelmei

- 43 A Törvényszék Hivatalához 2006. január 19-én benyújtott keresetlevelével a felperes előterjesztette a jelen keresetet.
- 44 A Törvényszék Hivatalánál ugyanazon a napon iktatott külön beadványával (T-11/06. R. sz. ügy) a felperes az EK 242. cikk és a Törvényszék eljárási szabályzatának 104. cikke alapján ideiglenes intézkedés iránti kérelmet nyújtott be, amely egyrészt a megtámadott határozat végrehajtásának felfüggesztésére, másrészt pedig arra irányult, hogy a Törvényszék mentesítse a felperest a bírság megfizetését biztosító bankgarancia létrehozásának kötelezettsége mint az azonnali beszedés elkerülésének feltétele alól.
- 45 A Törvényszék elnöke a T-11/06. R. sz., Romana Tabacchi kontra Bizottság ügyben 2006. július 13-án hozott végzésével (EBHT 2006., II-2491. o.) – annak érdekében, hogy a felperes kiszabott bírság azonnali behajtását elkerülje – bizonyos feltételekkel felfüggesztette a felperesnek a Bizottság javára szóló bankgarancia megtámadott határozat 2. cikkében előírt létrehozására vonatkozó kötelezettségét, a költségekről pedig nem határozott.
- 46 A Törvényszék (harmadik tanács) az előadó bíró jelentésének meghallgatását követően megnyitotta a szóbeli szakaszt és eljárási szabályzatának 64. cikke szerinti pervezető intézkedések keretében felszólította a feleket, hogy nyújtsanak be dokumentumokat. A felek e felhívásnak az előírt határidőn belül eleget tettek.
- 47 A Törvényszék a 2010. december 1-jei tárgyaláson meghallgatta a felek szóbeli előterjesztéseit és a Törvényszék kérdéseire adott válaszaikat.

- 48 2010. december 7-i és 10-i levelükben a felperes és a Bizottság válaszolt a Törvényszék által a tárgyalás során elfogadott pervezető intézkedésre, és benyújtotta a dokumentumokat.
- 49 2011. január 19-én a Bizottság a Törvényszék felhívására egyéb dokumentumokat nyújtott be.
- 50 2011. február 8-án a felperes előterjesztette észrevételeit az említett dokumentumokra vonatkozóan.
- 51 A felperes keresetében azt kéri, hogy a Törvényszék:
- részlegesen semmisítse meg a megtámadott határozatot, a vele szemben kiszabott bírság számítására vonatkozó részében;
 - lényegesen csökkentse a vele szemben kiszabott bírság összegét;
 - rendeljen el bármilyen egyéb, a Törvényszék által megfelelőnek ítélt intézkedést, beleértve a bizonyításvételt is;
 - kötelezze a Bizottságot a költségek viselésére.

52 A Bizottság azt kéri, hogy a Törvényszék:

- utasítsa el a keresetet;

- kötelezze a felperest a költségek viselésére.

A jogkérdésről

53 Keresetének alátámasztására a felperes öt jogalapra hivatkozik. Az első jogalap a vizsgálat hiányára, az indokolás hiányára vagy annak illogikus jellegére, továbbá az egyenlő bánásmód és az arányosság elvének megsértésére vonatkozik, mivel a Bizottság a bírság kiindulási összegének számításánál nem vette figyelembe a kartell piacra gyakorolt tényleges hatását. A második jogalap az indokolás illogikus jellegére, valamint az egyenlő bánásmód elvének megsértésére vonatkozik a bírság kiindulási összegének fokozatos megállapítása kapcsán, amelyet a Bizottság annak érdekében alkalmazott, hogy ez az összeg arányban álljon a felperes viszonylagos súlyával. A harmadik jogalap a felperes jogsértésben való részvétele időtartamának megállapításával kapcsolatos indokolás és a vizsgálat hiányára, valamint bizonyítási teher megsértésére vonatkozik. A negyedik jogalap a bírság összegének a felperes által játszott „zavaró” szerep miatt történő csökkentésének elégtelen voltára, valamint az egyéb enyhítő körülmények figyelembevételének hiányára vonatkozik. Az ötödik jogalap a bírságnak a felperes sajátos társadalmi háttérben vizsgálándó tulajdonosi szerkezetére és tényleges teherviselő képességére tekintettel méltánytalan és aránytalan jellegére vonatkozik.

54 A Törvényszék először az első joglapot, ezután a harmadik joglapot, majd végül a második, negyedik és ötödik joglapot vizsgálja meg.

1. A tanúmeghallgatás iránti kérelemről

- 55 A felperes által a keresetlevélhez csatolt nyilatkozatok értékelését illetően először is meg kell jegyezni, hogy az eljárási szabályzattal nem ellentétes, hogy a felek ilyen nyilatkozatokat nyújtsanak be. Ugyanakkor e nyilatkozatok értékelése a Törvényszék feladata, amely – amennyiben a nyilatkozatban leírt tények lényegesek a jogvita megoldása szempontjából – elrendelheti bizonyításfelvételnél az adott dokumentum szerzőjének tanúként történő meghallgatását (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-101/05. és T-111/05. sz., BASF és UCB kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítéletének [EBHT 2007., II-4949. o.] 97. pontját). Márpedig a jelen ügyben, a felek beadványaira, valamint az ügy iratait képező és a tárgyalás eredményeképpen felmerült bizonyítékokra figyelemmel a Törvényszék úgy véli, hogy kellő információval rendelkezik ahhoz, hogy a jelen eljárásban meghozza döntését (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-120/04. sz., Peróxidos Orgánicos kontra Bizottság ügyben 2006. november 16-án hozott ítéletének [EBHT 2006., II-4441. o.] 80. pontját).
- 56 Ennélfogva a Törvényszék elutasítja a felperes által előterjesztett bizonyításfelvétel iránti kérelmet.

2. Az első, a vizsgálat hiányára, az indokolás hiányára vagy annak illogikus jellegére, továbbá az egyenlő bánásmód és az arányosság elvének megsértésére vonatkozó jogalapról, mivel a Bizottság a bírság kiindulási összegének számításánál elmulasztotta figyelembe venni a kartell piacra gyakorolt tényleges hatását

A felek érvei

- 57 Az első jogalappal a felperes először is azt állítja, hogy a vele szemben kiszabott bírság kiindulási összegének kiszámítása során a Bizottságnak figyelembe kellett volna vennie a kartell „piacra gyakorolt tényleges hatását”. Így különösen a Bizottság nem vonta

le a következtetéseket egyrészt a megtámadott határozatban szereplő azon megállapításokból (a megtámadott határozat (97) és (98) preambulumbekzdése), miszerint a nyersdohányért a termelőknek fizetett árak a közösségi átlagnál jóval nagyobb mértékben nőttek Olaszországban, másrészt pedig abból a tényből, hogy a kartell résztvevői – akik legfeljebb a piac 55%-át képviselték –, továbbra is elkerülhetetlenül erős versenynyomásnak voltak kitéve azon feldolgozók részéről, amelyek nem csatlakoztak a megállapodáshoz.

- 58 A felperes szerint a Bizottság a bírságkiszámítás során az ítélkezési gyakorlat által megerősített döntéshozatali gyakorlatával összhangban köteles különbséget tenni a jelentős tényleges hatással járó kartellek, valamint a hatással nem járó vagy korlátozott hatású kartellek között. A Bizottságot tehát „pozitív kötelezettség” terheli arra nézve, hogy felmérje a kartell által a piacra gyakorolt tényleges hatást, amikor megállapítja a bírságok kiindulási összegét. Az a kötelezettség, hogy vegye figyelembe „[a jogsértés] piacra gyakorolt tényleges hatását, ha ez a hatás mérhető” kifejezetten kitűnik a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az [ESZAK-szerződés] 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló iránymutatás (HL 1998. C 9., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 171. o.; a továbbiakban: iránymutatás) szövegéből, amelytől a Bizottság nem térhet el.
- 59 Konkrétabban a jogsértés piacra gyakorolt konkrét hatásának értékelése során a Bizottságnak figyelembe kell vennie, hogy milyen lett volna a verseny a jogsértés nélkül. Ennek megfelelően egyrészt az árakra vonatkozó kartellek esetében megfelelő fokú valószínűséggel kell megállapítani, hogy a megállapodások ténylegesen lehetővé tették-e az érintett vállalkozások számára, hogy magasabb árakat érjenek el, mint amilyen árak a kartell hiányában érvényesültek volna. Másrészt a Bizottságnak értékelése során – tekintettel a fennálló gazdasági háttérre – az érintett piac összes objektív körülményét figyelembe kell vennie. Egyébként a kartell által az árakra gyakorolt hatás felmérése egyáltalán nem lehetetlen, és a Bizottságnak – amint azt az összefonódásokkal kapcsolatos döntéshozatali gyakorlata is bizonyítja – módjában áll ilyen elemzést végezni.

- 60 A felperes szerint a bírságkiszámítás olyan sematikus és mechanikus felfogása, amely nem veszi figyelembe a jogsértés által a piacra gyakorolt tényleges hatásokat, ellenétes is az egyenlő bánásmód és az arányosság elvével. Az első alapelv tiszteletben tartása azt követeli meg, hogy a Bizottság a kartellek esetről esetre történő szankcionálása során különbséget tegyen a bírságok között attól függően, hogy a kartell milyen tényleges hatást gyakorolt a piacra. A második alapelv tiszteletben tartása azt követeli meg, hogy a bírság összegének kiszámítása során a Bizottság úgy járjon el, hogy az logikus és ésszerű viszonyban álljon a jogsértő magatartás tényleges hatásával, és különösen az ügyfeleknek és a végfogyasztóknak okozott kárral, ám a Bizottság a jelen ügyben nem így járt el. A kár mértéke ugyanis az első megkülönböztető szempont a kartellek között. Az olyan kartell miatt kiszabott bírságnak, amelynek a piacra gyakorolt tényleges hatása nem jelentős, és nem okoz kárt a részt vevő vállalkozások ügyfeleinek, valamint a fogyasztóknak még a „nagyon súlyos” jogsértések esetében is a legalacsonyabb mértékű bírságok csoportjába kellene, hogy tartozzon.
- 61 A felperes továbbá vitatja a Bizottság azon érvét, miszerint az iránymutatás 1.A. pontjában hivatkozott 20 millió eurós összeg a jogsértéssel érintett piacon legjelentősebb vállalkozásra, nem pedig a kartellban részt vevő valamennyi vállalkozásra főszabály szerint alkalmazandó alapszankció legalacsonyabb összege. Emellett az [EK 81. cikk] (1) bekezdése alkalmazására vonatkozó eljárásban 2004. október 20-én hozott C (2004) 4030 végleges határozat (COMP/C.38.238/B.2 nyersdohány ügy – Spanyolország) alapjául szolgáló ügyben – amely egyértelmű párhuzamokat mutatott a jelen kereset alapját képező üggyel – a Bizottság eltért a 20 millió eurós legalacsonyabb összegtől.
- 62 Ezen túlmenően a „súlyos/nagyon súlyos” megkülönböztetésen alapuló formális jellemzés nem olyan releváns, mint amilyen jelentőséget a Bizottság tulajdonít annak, mivel a felperessel szemben hivatkozott kifogások tárgya a Bizottság által az iránymutatás értelmében végzett számítás végső eredménye. Egyébiránt az ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy amennyiben a piacra gyakorolt hatások korlátozottak, az árkartell „nagyon súlyos” helyett „súlyosnak” is minősíthető. Végül a Bizottság annak a jogsértés által a piacra gyakorolt korlátozott hatást megfelelően figyelembevétele

érdekében a jogsértés súlya alapján megállapított összeget a „nagyon súlyos” jogsértések esetében szokásosan megállapított legalacsonyabb összeghez képest csökkentheti.

- 63 Legvégül a kartellnek a piacra gyakorolt konkrét hatását alátámasztó bizonyítékok hiányában a felperessel szemben kiszabott bírság kiindulási összegét a bírságok legalsó tartományának megfelelő mértékűre kellett volna csökkenteni.
- 64 A Bizottság e jogalap elutasítását kéri.

A Törvényszék álláspontja

- 65 Az első jogalap keretében a felperes több kifogásra hivatkozik, amelyek mindegyike azt kifogásolja, hogy a Bizottság a bírság kiindulási összegének meghatározásánál nem vette figyelembe azt a körülményt, hogy a kartell nem gyakorolt tényleges hatást a piacra.
- 66 E tekintetben a felperes által hivatkozott kifogások vizsgálata előtt a Törvényszék szükségesnek tartja, hogy emlékeztessen az EK 81. cikkel ellentétes kartellek kapcsán kiszabott bírságok összegének meghatározására vonatkozó általános elvekre, valamint konkrétan a jogsértés súlyának értékelésére.

Általános megfontolások

- 67 Az EK 81. cikk (1) bekezdésének a) és b) pontja a közös piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánít minden olyan megállapodást vagy összehangolt magatartást, amely a beszerzési vagy eladási árak, illetve bármely egyéb üzleti feltétel közvetlen vagy közvetett rögzítéséből, vagy a termelés, illetve az értékesítés korlátozásából áll. Az ítélkezési gyakorlat az ilyen jellegű jogsértéseket, különösen amikor horizontális kartellekről van szó, különösen súlyosnak vagy a versenyszabályok kirívó megsértésének minősíti (a Törvényszék T-148/89. sz., Tréfilunion kontra Bizottság ügyben 1995. április 6-án hozott ítéletének [EBHT 1995., II-1063. o.] 109. pontja és T-311/94. sz., BPB de Eendracht kontra Bizottság ügyben 1998. május 14-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-1129. o.] 303. pontja), amennyiben közvetlen hatással vannak az érintett piacon fennálló verseny lényegi paramétereire (a Törvényszék T-141/94. sz., Thyssen Stahl kontra Bizottság ügyben 1999. március 11-én hozott ítéletének [EBHT 1999., II-347. o.] 675. pontja).
- 68 Az 1/2003 rendelet 23. cikkének (3) bekezdése értelmében az EK 81. cikk (1) bekezdésének megsértése miatt kiszabandó bírság mértékének meghatározásakor tekintetbe kell venni mind a jogsértés súlyát, mind annak időtartamát.
- 69 Az állandó ítélkezési gyakorlat alapján a versenyjogi jogsértések súlyát számos tényező függvényében kell értékelni, mint például az ügy sajátos körülményei, háttere és a bírságok elrettentő hatása, anélkül azonban, hogy létezne a kötelezően figyelembe veendő szempontok kötött vagy kimerítő listája (a Bíróság C-189/02. P., C-202/02. P., C-205/02. P–C-208/02. P. és C-213/02. P. sz., Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. június 28-án hozott ítéletének [EBHT 2005., I-5425. o.] 241. pontja, a C-534/07. P. sz., Prym és Prym Consumer kontra Bizottság ügyben 2009. szeptember 3-án hozott ítéletének [EBHT 2009., I-7415. o.] 54. pontja és a C-125/07. P., C-133/07. P., C-135/07. P. és C-137/07. P. sz., Erste Group Bank és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2009. szeptember 24-én hozott ítéletének [EBHT 2009., I-8681. o.] 91. pontja).

- 70 A Bizottság annak biztosítása érdekében, hogy versenyjogi jogsértések tárgyában hozott határozatai átláthatóak és pártatlanok legyenek, iránymutatást fogadott el (az iránymutatás első bekezdése).
- 71 Az iránymutatás olyan eszköz, amelynek célja – a magasabb szintű jogra figyelemmel – azon feltételeknek a pontosítása, amelyeket a Bizottság az 1/2003 rendelet 23. cikkének (2) bekezdése által a bírságszabás tekintetében ráruházott mérlegelési jogkör gyakorlásának keretében alkalmaz. Az iránymutatás ugyan nem képezi egy bírságot kiszabó határozat jogi alapját – mivel azt az 1/2003 rendelet adja –, ám általánosan és elvont módon meghatározza azt a módszert, amelyet a Bizottság magára vállalt az e határozatban kiszabott bírságok összegének megállapítása végett, következésképpen garantálja a vállalkozások jogbiztonságát (a fenti 69. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 209–213. pontja, valamint a Törvényszék T-259/02–T-264/02. és T-271/02. sz., Raiffeisen Zentralbank Österreich és társai egyesített ügyekben 2006. december 14-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-5169. o.] 219. és 223. pontja).
- 72 Noha az iránymutatás nem tekinthető olyan jogszabálynak, amelyet a közigazgatás minden esetben köteles követni, olyan követendő gyakorlati magatartási szabályt tartalmaz, amelytől a közigazgatás egyes esetekre nézve nem térhet el az egyenlő bánásmód elvével összeegyeztethető indokolás nélkül (lásd ebben az értelemben a Bíróság fenti 69. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítéletének 209. és 210. pontját, valamint a C-397/03. P. sz., Archer Daniels Midland és Archer Daniels Midland Ingredients kontra Bizottság ügyben 2006. május 18-án hozott ítéletének [EBHT 2006., I-4429. o.] 91. pontját).
- 73 A Bizottság saját mérlegelési jogkörének az iránymutatás elfogadásából származó korlátozásával mindazonáltal nem összeegyeztethetetlen a Bizottság lényeges mérlegelési mozgásterének fenntartása (a Törvényszék T-44/00. sz., Mannesmannröhren-Werke kontra Bizottság ügyben 2004. július 8-án hozott ítéletének [EBHT 2004., II-2223. o.] 246., 274. és 275. pontja). Az, hogy a Bizottság az iránymutatásban kifejtette a jogsértések súlyának értékelését illető megközelítését, nem akadályozza annak, hogy e

szempontot átfogóan értékelje az adott ügy minden releváns körülménye alapján, beleértve olyan tényezőket is, amelyek nem szerepelnek kifejezetten az iránymutatásban (a fenti 71. pontban hivatkozott Raiffeisen Zentralbank Österreich és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 237. pontja).

- 74 Az iránymutatásban előírt módszer szerint a Bizottság az érintett vállalkozásokra kiszabandó bírságok összegének kiszámításakor a jogsértés „valódi” súlyának függvényében meghatározott összeget veszi alapul. A jogsértés súlyának megállapításánál figyelembe kell venni a jogsértés jellegét, a piacra gyakorolt tényleges hatását, ha ez a hatás mérhető, valamint az érintett földrajzi piac kiterjedését (az iránymutatás 1.A. pontjának első bekezdése).
- 75 Ezek szerint a jogsértések három kategóriára oszthatók: nevezetesen „enyhe jogsértésekre”, amelyekre a valószínű bírság 1000 és 1 millió euró között van, „súlyos jogsértésekre”, amelyekre a valószínű bírság 1 millió és 20 millió euró között van, és „különösen súlyos jogsértésekre”, amelyekre a valószínű bírság 20 millió euró fölött van (az iránymutatás 1.A. pontja második bekezdésének első, második és harmadik francia bekezdése). A különösen súlyos jogsértéseket illetően a Bizottság megállapítja, hogy rendszerint az olyan horizontális korlátozások tartoznak majd ide, mint az árkartell vagy a piacfelosztó kvóták alkalmazása, vagy más, az egységes piac megfelelő működését veszélyeztető magatartások, például a nemzeti piacokra való széttördelés és a gyakorlatilag monopolhelyzetben lévő vállalkozásoknak az erőfölénnyel való visszaélése (az iránymutatás 1.A. pontja második bekezdésének harmadik francia bekezdése).
- 76 Egyébiránt meg kell állapítani, hogy a jogsértés súlyának a fenti 74. pontban említett három értékelési szempontja nem azonos súllyal esik latba az átfogó értékelés során. A jogsértés jellege elsődleges szerepet játszik, főleg a jogsértések „különösen súlyosnak” minősítésénél (a fenti 69. pontban hivatkozott Erste Group Bank és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 101. pontja, valamint a T-456/05. és T-457/05. sz., Gütermann és Zwicky kontra Bizottság egyesített ügyekben 2010. április 28-án hozott ítélet [EBHT 2010., II-1443. o.] 137. pontja).

- 77 Ezzel szemben a horizontális – és különösen az árrögzítésre vonatkozó – kartellek esetében sem a piacra gyakorolt tényleges hatás, sem az érintett földrajzi piac kiterjedése nem képezi a jogsértés különösen súlyosnak való minősítésének szükségszerű elemét. Jóllehet e két elem olyan tényezőnek minősül, amelyet a jogsértés súlyának értékelése során figyelembe kell venni, csupán egyikét vagy másikat képezi a jogsértés súlyának átfogó értékelése szempontjából releváns három kritérium közül (lásd ebben az értelemben a fenti 69. pontban hivatkozott Prym és Prym Consumer kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 74. és 81. pontját, valamint a Törvényszék fenti 71. pontban hivatkozott Raiffeisen Zentralbank Österreich és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítéletének 240. és 311. pontját, továbbá a T-73/04. sz., Carbone-Lorraine kontra Bizottság ügyben 2008. október 8-án hozott ítéletének [EBHT 2008., II-2661. o.] 91. pontját).
- 78 A már ugyancsak állandóvá vált ítélkezési gyakorlat szerint a jelen ügy tárgyát képezőhöz hasonló, árrögzítésre irányuló horizontális kartellekkel kapcsolatban az iránymutatásból következik, hogy e kartelleket pusztán a jellegüknél fogva különösen súlyos jogsértéseknek lehet minősíteni, anélkül hogy a Bizottság köteles lenne bizonyítani a jogsértés által a piacra gyakorolt tényleges hatást (a fenti 69. pontban hivatkozott Prym és Prym Consumer kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 75. pontja; lásd továbbá ebben az értelemben a Törvényszék T-49/02–T-51/02. sz., Brasserie nationale és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. július 27-én hozott ítéletének [EBHT 2005., II-3033. o.] 178. pontját, valamint a T-38/02. sz., Groupe Danone kontra Bizottság ügyben 2005. október 25-én hozott ítéletének [EBHT 2005., II-4407. o.] 150. pontját).
- 79 E következtetést támasztja alá az a tény, hogy míg a súlyos jogsértések leírása kifejezetten hivatkozik a piacra gyakorolt hatásra, a különösen súlyos jogsértések leírása nem említ semmilyen követelményt a piacra gyakorolt tényleges hatásra vonatkozóan (a fenti 76. pontban hivatkozott Gütermann és Zwicky kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 137. pontja; lásd még ebben az értelemben a fenti 78. pontban hivatkozott Brasserie nationale és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 178. pontját).
- 80 A felperes által hivatkozott különböző kifogásokat tehát ezen ítélkezési gyakorlat szerinti elvek tükrében kell megvizsgálni.

A bírság kiindulási összegének kiszámításánál a kartell piacra gyakorolt tényleges hatása figyelembevételének elmulasztásáról

- 81 A felperes mindenekelőtt azt kifogásolja, hogy a Bizottság nem vette figyelembe a kartell piacra gyakorolt tényleges hatását a bírság kiindulási összegének kiszámításánál.
- 82 Márpedig először is emlékeztetni kell arra, hogy a megtámadott határozatból kitűnik, hogy a Bizottság a címzettekre kiszabott bírság összegét az iránymutatásban saját magára kötelezően meghatározott általános módszerrel összhangban állapította meg még akkor is, ha kifejezetten nem utal ezen iránymutatásra az említett határozatban.
- 83 Különösen a szóban forgó jogsértés jellegét illetően meg kell állapítani, hogy a feldolgozók közötti kartell különösen a feldolgozók által a nyersdohányért fizetendő ár rögzítésére, valamint a szállítók, illetve a nyersdohánymennyiségek felosztására irányult. Ezek a magatartások az iránymutatás értelmében „árkartell” képező, és természeténél fogva „különösen súlyos” horizontális korlátozásoknak minősülnek. Ahogy arra a fenti 67. pontban emlékeztettünk, az ilyen kartelleket az ítélkezési gyakorlat a versenyszabályok kirívó megsértésének, illetve különösen súlyos jogsértéseknek minősíti, mivel közvetlen beavatkozást jelentenek az érintett piacon fennálló verseny lényegi paramétereibe.
- 84 Ebből következően a jelen ügyben a Bizottság jogszerűen minősíthette a kartellt annak természete alapján, függetlenül a piacra gyakorolt konkrét hatástól különösen súlyos jogsértésnek (lásd a fenti 76. és 77. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatot és különösen a fenti 69. pontban hivatkozott Erste Groupe Bank és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 103. pontját).

- 85 A tárgyalás során ugyanakkor a felperes a beadványaiban kifejtettekkel ellentétben azt állította, hogy önmagában nem vitatja a jogsértés különösen súlyosnak való minősítését. Ennek megfelelően a következőképpen pontosította kifogását. Lényegében kifejti, hogy a különösen súlyos jogsértések esetében az iránymutatása által meghatározott 20 millió eurós küszöb a kartellben részt vevő valamennyi vállalkozásra kiszabott szankció összesített értékére vonatkozik. Mivel a Bizottság a jelen ügyben összesen 55 millió eurós kiindulási összeget határozott meg a kartellben részt vevő valamennyi vállalkozással szemben, túllépte ezt a küszöböt. Ennélfogva figyelembe kellett volna vennie a jogsértés piacra gyakorolt hatásának hiányát, és meg kellett volna indokolnia, hogy milyen okból lépte túl ezt a küszöböt.
- 86 E tekintetben először rá kell mutatni, hogy a felperes érve téves előfeltételezésen alapul. Az ítélkezési gyakorlatból ugyanis kitűnik, hogy az iránymutatás által a különösen súlyos jogsértések kapcsán meghatározott kiindulási összeg 20 millió eurós legalacsonyabb mértéke az egyes vállalkozásokra vonatkozik, nem pedig a jogsértést elkövető valamennyi vállalkozásra (lásd ebben az értelemben a fenti 69. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 306. és 311. pontját, a fenti 69. pontban hivatkozott Prym és Prym Consumer kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 81. pontját, valamint a T-69/04. sz., Schunk és Schunk Kohlenstoff-Technik kontra Bizottság ügyben 2008. október 8-án hozott ítélet [EBHT 2008., II-2567. o.] 187. pontját, és a T-13/03. sz., Nintendo és Nintendo of Europe kontra Bizottság ügyben 2009. április 30-án hozott ítélet [EBHT 2009., II-947. o.] 44. pontját).
- 87 Egyébiránt azt a következtetést, miszerint az iránymutatásban szereplő „valószínű bírságok” az egyetlen vállalkozással szemben alkalmazható bírságokra vonatkoznak, nem pedig a kartellben részt vevő valamennyi vállalkozásra alkalmazható összegre, megerősíti az iránymutatás szövegének rendszerszerű értelmezése is. Az iránymutatás az „alapösszeg” kifejezést ugyanis rendszeresen úgy használja, hogy az egyes vállalkozásokkal szemben kiszabható összegre vonatkozik, nem pedig a kartell valamennyi tagjával szemben kiszabható összegre. Ez különösen kitűnik az iránymutatás második bekezdéséből, amely szerint az új módszer egy, a súlyosbító, illetve az enyhítő körülmények figyelembevételével megfelelően növelt, illetve csökkentett alapösszeg meghatározásán nyugszik. Márpedig ezek a körülmények az egyes vállalkozásokra vonatkoznak, nem pedig a kartell tagjainak összességére, így az „alapösszeg”

kifejezés csak az egyes vállalkozásokkal szemben kiszabható összegre utalhat. Ehhez hasonlóan az iránymutatás 1.A. pontjának hatodik bekezdése – mivel azt mondja ki, hogy „[a]mennyiben a jogsértésben több vállalkozás is érintett (ilyenek például a kartellek), néhány esetben szükségessé válhat [az iránymutatás szerinti] három kategórián belül meghatározott összegek súlyozása” – megerősíti, hogy ezek az összegek az a jogsértésben részt vevő egyes vállalkozásokkal szemben alkalmazható összegekre utalnak, nem pedig ezen összegek összességére. Végül a Bizottság megalapozottan érvel azzal, hogy amennyiben az iránymutatás 1.A. pontjában a felperes állításának megfelelően ténylegesen a valamennyi vállalkozással szemben alkalmazható összegre kívánt volna utalni, ezt a megközelítést egy olyan kifejezett kifejezés használatával tette volna egyértelművé, hogy „a valamennyi vállalkozással szemben alkalmazható legalacsonyabb összeg”.

⁸⁸ Ennek megfelelően meg kell állapítani, hogy a jelen ügyben a Bizottság a felperessel szemben kiszabandó bírság kiindulási összegét 10 millió euróban állapította meg, amely egyértelműen az iránymutatás által előírt 20 millió eurós küszöb alatti összegnek felel meg.

⁸⁹ Ebben a tekintetben irreleváns a felperes azon érve, miszerint a Bizottság indokolása nem magyarázza meg, hogy a C (2004) 4030 végleges határozat alapjául szolgáló ügyben a kiindulási összegek miért voltak jelentősen alacsonyabbak a fent említett 20 millió eurós összegnél. Az iránymutatás 1.A. pontja harmadik francia bekezdésének második bekezdésében a különösen súlyos jogsértések tekintetében előírt 20 millió eurós legalacsonyabb összeg ugyanis – amint arra az ítélkezési gyakorlat is rámutatott – nem olyan legalacsonyabb küszöb, amely alá nem lehet lemenni (lásd ebben az értelemben a fenti 69. pontban hivatkozott Prym és Prym Consumer kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 97. pontját; lásd emellett a Törvényszék T-52/02. sz., SNCZ kontra Bizottság ügyben 2005. november 29-én hozott ítéletének [EBHT 2005., II-5005. o.] 42. pontját).

90 Másodszer, különösen a piacra gyakorolt tényleges hatásnak a bírság összegének meghatározása során való figyelembevételét illetően, emlékeztetni kell arra, hogy ennek meghatározásához figyelembe kell venni a jogsértések időtartamát, valamint az összes olyan tényezőt, amely hatással lehet a jogsértések súlyának értékelésére, mint például az egyes vállalkozások magatartása, az összehangolt magatartás létrehozásában játszott szerepük, az abból származó előnyük, a méretük és az érintett termékek értéke, valamint az, hogy az ilyen típusú jogsértések milyen kockázatot jelentenek az Unió céljaira nézve (lásd ebben az értelemben a Bíróság 100/80–103/80. sz., *Musique Diffusion française* és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 1983. június 7-én hozott ítéletének [EBHT 1983., 1825. o.] 129. pontját, valamint a fenti 69. pontban hivatkozott *Dansk Rørindustri* és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 242. pontját). Ebből következik, hogy a versenyellenes magatartás hatása önmagában nem meghatározó kritériuma a bírság megfelelő összege értékelésének. Különösen a szándékosságból eredő tényezők nagyobb jelentőséggel bírhatnak, mint a szóban forgó hatással kapcsolatos tényezők, főleg, amikor olyan súlyos jogsértésekről van szó, mint a piac felosztása, amely a jelen esetben is megvalósult (lásd a C-194/99. P. sz., *Thyssen Stahl* kontra Bizottság ügyben 2003. október 2-án hozott ítélet [EBHT 2003., I-10821. o.] 118. pontját, a fenti 69. pontban hivatkozott *Prym* és *Prym Consumer* kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 96. pontját, valamint a C-554/08. P. sz., *Carbone-Lorraine* kontra Bizottság ügyben 2009. november 12-én hozott ítélet [az EBHT-ban nem tették közzé] 44. pontját.).

91 A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy a megtámadott határozatnak az ügy tényállását elemző részéből kitűnik, hogy a feldolgozók szándékosan hajtották végre azon versenyellenes magatartásokat, amelyek miatt a Bizottság szankciókat szabott ki velük szemben (lásd többek között a megtámadott határozat (124), (132), (133) és (141) preambulumbekzdését). Amint az a megtámadott határozat (363) és (473) preambulumbekzdéséből kitűnik, ezt a megfontolást egyébiránt az a körülmény is megerősíti, hogy a kartell titkos volt.

92 Továbbá az is kitűnik a megtámadott határozatból, hogy a feldolgozók többször is megállapodtak olyan intézkedésekben, amelyek a kartell hatékony végrehajtását voltak hivatottak biztosítani, így például a saját szállítóik által kiállított számlák kölcsönös megküldésében (a megtámadott határozat (122) és (129) preambulumbekzdése), a megállapodásokon kívüli felvásárlások esetén egyeztetési kötelezettségben (a

megtámadott határozat (139) preambulumbekzdése), az alkalmazottak ellenőrzésében annak elkerülése érdekében, hogy a szükséges összehangolás nélkül maguk járnak el (a megtámadott határozat (140) preambulumbekzdése). E tekintetben kitűnik a megtámadott határozat (383) preambulumbekzdéséből, hogy a Bizottság azt is bizonyította, hogy a kartellt végrehajtották.

- 93 Vagyis a jelen ügyet nem csupán a versenyjogi szabályok különösen súlyos megsértése, hanem a fenti 91. és 92. pontban kifejtett szándékosságra vonatkozó körülmények fennállása is jellemzi.
- 94 Ezen túlmenően a megtámadott határozat (376) preambulumbekzdéséből kitűnik, hogy a felperesre kiszabott bírság kiindulási összege sokkal kisebb összegnek felelt meg annál, amelyet a Bizottság az iránymutatás értelmében előirányozhat a nagyon súlyos jogsértések esetében.
- 95 Ilyen körülmények között a felperes nem hivatkozhat arra, hogy a Bizottság vele szemben kiszabott bírság meghatározása során tévedett, amennyiben a Bizottság nem vette figyelembe a jogsértés által a piacra gyakorolt hatás állítólagos hiányát, még ha azt mérhetőnek is tételezzük fel.
- 96 Harmadsorban meg kell állapítani, hogy a Bizottság a bírság kiindulási összegének megállapításakor figyelembe vette az összes szóban forgó vállalkozás jogellenes magatartásának valószínű hatásait. A megtámadott határozat (370) preambulumbekzdéséből kitűnik, hogy a Bizottság úgy ítélte meg, hogy a bírságokat minden egyes szóban forgó fél piacon betöltött helyéhez viszonyítva kell megállapítani, sajátos súlyukon túlmenően az egyes vállalkozások jogellenes magatartása valószínű következményeinek figyelembevétele érdekében.

- 97 Mindazonáltal az ítélezési gyakorlatból kitűnik, hogy az egyes korlátozó magatartást tanúsító érintett vállalkozások adott piacon fennálló piaci részesedése a jogsértés pi-
acra gyakorolt közvetlen hatására vonatkozó bizonyíték hiányában is olyan objektív
tényezőnek tekinthető, amely mutatja e magatartás szabad versenyre gyakorolt ká-
ros hatásának pontos mértékét (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-236/01.,
T-239/01., T-244/01–T-246/01., T-251/01. és T-252/01. sz., Tokai Carbon kontra
Bizottság egyesített ügyekben 2004. április 29-én hozott ítéletének [EBHT 2004.,
II-1181. o.] 196–198. pontját). Az ítélezési gyakorlat értelmében ugyanis a bírság
összegének meghatározása kapcsán a vállalkozás piaci részesedése releváns a vállal-
kozás által a piacon kifejtendő befolyás meghatározása érdekében (a C-185/95. P. sz.,
Baustahlgewebe kontra Bizottság ügyben 1998. december 17-én hozott ítélet
[EBHT 1998., I-8417. o.] 139. pontja és a fenti 69. pontban hivatkozott Prym és Prym
Consumer kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 62. pontja).
- 98 Ezen elveknek megfelelően a Bizottság azáltal, hogy a bírság kiindulási összegét az
egyres kartellben részt vevő felek piaci részesedéséhez viszonyítva állapította meg, az
ítélkezési gyakorlat szerint releváns tényezőt alkalmazott a felperes által a piacon po-
tenciálisan kifejtett befolyás meghatározása érdekében.
- 99 Negyedsorban a megtámadott határozatban említett azon adatok kapcsán, amelyek
a felperes szerint azt bizonyítják, hogy a jogsértés egyáltalán nem gyakorolt hatást a
piacra, az ítélezési gyakorlat szerint a jogsértés súlyának értékelésénél meghatáro-
zó az a kérdés, hogy a kartell tagjai a szándékaik tényleges megvalósítása érdekében
megtettek-e mindent, ami módjukban állt. Ami ezt követően a ténylegesen megva-
lósult piaci árakat illetően történt, azt egyéb, a kartell tagjainak ellenőrzésén kívül
álló tényezők befolyásolhatták, ezért nem hozhatnak fel saját javukra a bírság csök-
kentésének alátámasztására a szándékukat meghiúsító külső tényezőket (lásd a fenti
71. pontban hivatkozott Raiffeisen Zentralbank Österreich és társai kontra Bizottság
egyesített ügyekben hozott ítélet 287. pontját, valamint a fenti 76. pontban hivatkozott
Gütermann és Zwicky kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 130. pontját
és az ott hivatkozott ítélezési gyakorlatot).
- 100 A jelen ügyben – mivel a kartell tagjai többek között olyan intézkedéseket hoztak,
amelyek a versenyellenes céljaikat voltak hivatottak megvalósítani (lásd a fenti 91. és

92. pontot) – a dohány árának a felperes által hivatkozott alakulása – mint például a dohányárak emelkedése – önmagában nem igazolja a bírság csökkentését. Az sem kizárt ugyanis, hogy a kartell hiányában az árak jelentősejteljesebben emelkedtek volna, mint a fent hivatkozott esetben.

- 101 Végül a felperes azon érvét illetően, miszerint a kartell tevékenységét és stabilitását a felperes gyakran megzavarta, ami álláspontja szerint megerősíti a jogsértés által a piacra gyakorolt hatás hiányának elméletét, elegendő annyit megjegyezni, hogy a felperesnek a kartellel kapcsolatos „zavaró” magatartását a Bizottság enyhítő körülményként értékelte (a megtámadott határozat (380) preambulumbekkezdése).

Az egyenlő bánásmód és az arányosság elvének megsértéséről

- 102 Először is az egyenlő bánásmód elvének állítólagos megsértését illetően emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlatnak megfelelően ez az elv csak akkor sérül, ha hasonló helyzeteket eltérő módon kezelnek, vagy eltérő helyzeteket ugyanolyan módon kezelnek, kivéve ha e bánásmód objektíve indokolt (a Bíróság 106/83. sz. Sermide-ügyben 1984. december 13-án hozott ítéletének [EBHT 1984., 4209. o.] 28. pontja és a Törvényszék T-161/05. sz., Hoechst kontra Bizottság ügyben 2009. szeptember 30-án hozott ítéletének [EBHT 2009., II-3555. o.] 79. pontja).
- 103 Mindazonáltal meg kell állapítani, hogy a jelen ügyben a felperes az arra való hivatkozásra szorítkozik, hogy az egyenlő bánásmód elvének tiszteletben tartása azt követeli meg a Bizottságtól, hogy a kartellek esetről esetre történő szankcionálása során differenciálja a bírságokat attól függően, hogy a kartell milyen konkrét hatást gyakorolt a piacra. Nem fejt ki ugyanakkor, hogy a Bizottság hogyan sértette meg vele szemben ezt az elvet. Egyébiránt emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat

szerint a más ügyekben hozott határozatoknak – amelyeket a felperes nem is említ – csupán jelzésértékűk van a hátrányos megkülönböztetés esetleges fennállásának vonatkozásában, mivel meglehetősen valószínűtlen, hogy valamely ügy sajátos körülményei – mint például a piacok, valamint az érintett vállalkozások és időszakok – megegyezzenek (lásd a Bíróság C-167/04. P. sz., JCB Service kontra Bizottság ügyben 2006. szeptember 21-én hozott ítéletének [EBHT 2006., I-8935. o.] 201. és 205. pontját, a C-76/06. P. sz., Britannia Alloys & Chemicals kontra Bizottság ügyben 2007. június 7-én hozott ítéletének [EBHT 2006., I-4405. o.] 60. pontját, valamint a Törvényszék T-12/03. sz., Itochu kontra Bizottság ügyben 2009. április 30-án hozott ítéletének [EBHT 2009., II-883. o.] 124. pontját).

104 Továbbá az arányosság elvének állítólagos megsértésével kapcsolatosan emlékeztetni kell, hogy ez az elv megköveteli, hogy az intézmények aktusai ne haladják meg a szóban forgó szabályozás által kítűzött jogos cél elérésére alkalmas és ahhoz szükséges mértéket; így amennyiben több alkalmas intézkedés kínálkozik, a kevésbé kényszerítő intézkedéshez kell folyamodni, és az okozott hátrányok a kítűzött célokhoz képest nem lehetnek aránytalanul nagyok (a Bíróság C-331/88. sz., Fedesa és társai ügyben 1990. november 13-án hozott ítéletének [EBHT 1990, I-4023. o.] 13. pontja, C-180/96. sz., Egyesült Királyság kontra Bizottság ügyben 1998. május 5-én hozott ítéletének [EBHT 1998., I-2265. o.] 96. pontja, és a Törvényszék T-30/05. sz., Prym és Prym Consumer kontra Bizottság ügyben 2007. szeptember 12-én hozott ítéletének [az EBHT-ban nem tették közzé] 223. pontja).

105 A versenyjogi jogsértések szankcionálása érdekében indított eljárások során ennek az elvnek a Bizottság általi alkalmazása azt jelenti, hogy a bírságok nem haladhatják meg a kítűzött célokhoz, vagyis e szabályok tiszteletben tartásához képest szükséges mértéket, továbbá a valamely vállalkozásra versenyjogi jogsértés címén kiszabott bírság összegének arányban kell állnia az összességében értékelt jogsértéssel, és különösen figyelembe kell vennie annak súlyát (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-67/00., T-68/00., T-71/00. és T-78/00. sz., JFE Engineering és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. július 8-án hozott ítéletének [EBHT 2004., II-2501. o.] 532. pontját, a fenti 104. pontban hivatkozott Prym és Prym Consumer kontra Bizottság ügyben 2007. szeptember 12-én hozott ítélet 223. és 224. pontját, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot). Így különösen az arányosság elve azzal jár, hogy a Bizottságnak a jogsértés súlyának értékelése során figyelembe vett tényezőkkel arányosan kell

meghatározni a bírság összegét, és hogy e tényezőket egységes és objektíven igazolható módon kell alkalmazni (a Törvényszék T-43/02. sz., Jungbunzlauer kontra Bizottság ügyben 2006. szeptember 27-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-3435. o.] 226–228. pontja, és a T-446/05. sz., Amann & Söhne és Cousin Filterie kontra Bizottság ügyben 2010. április 28-án hozott ítéletének [EBHT 2010., II-1255. o.] 171. pontja).

- 106 Márpedig ebben a tekintetben meg kell állapítani, hogy a felperes nem bizonyította az ügyfeleknek és a végfogyasztóknak okozott kár hiányát, amely az arányosság elvének megsértésére vonatkozó kifogását alapítani kívánja. A jelen jogalap keretében a felperes által hivatkozott adatok nem teszik lehetővé e hatások hiányának bizonyítását, mivel azt más tényezők is befolyásolhatták (lásd a fenti 99. és 100. pontot).
- 107 Ezen túlmenően a felperes nem hivatkozhat arra, hogy a Bizottság megsértette az arányosság elvét, amikor a bírság kiindulási összegét 10 millió euróban állapította meg, mivel ez a jogsértés a versenyjogi szabályok különösen súlyos és szándékos megsértését jelenti. A jelen ügyben kiszabott kiindulási összeg arányos jellegét megerősíti az a körülmény, hogy a Bizottság ezt az összeget egyértelműen az iránymutatás által az ilyen jellegű kartellek esetében előírt legalacsonyabb küszöbérték alatti összegben állapította meg.

Az indokolás hiányáról, valamint annak illogikus jellegéről

- 108 A jelen kifogás kapcsán fontos kiemelni, hogy a felperes a jogalap címében hivatkozott az indokolás hiányára, illetve annak illogikus jellegére, anélkül azonban, hogy e kifogás alátámasztása érdekében bármilyen érvet kifejtett volna a jogalap keretében. A tárgyalás során a Törvényszék egyik kérdésére válaszolva a felperes kifejtette, hogy

annyiban hivatkozott az indokolás illogikus voltára, amennyiben a Bizottság az iránymutatás által előírt legalacsonyabb mértéket meghaladó szankciót szabott ki, anélkül hogy elemezte volna a kartell által a piacra gyakorolt hatást.

- 109 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy a versenyjog megsértése címén kiszabott bírságok megállapítása keretében a Bizottság az indokolási kötelezettségnek eleget tesz, ha a határozatában megjelöli az értékelés azon elemeit, amelyek lehetővé tették számára a jogsértés súlyának és időtartamának felmérését. A több vállalkozásra bírságot kiszabó határozatokat illetően az indokolási kötelezettség terjedelmét elsősorban számos tényező függvényében kell értékelni, mint például az ügy sajátos körülményei, háttere és a bírságok elrettentő hatása, anélkül azonban, hogy létezne a kötelezően figyelembe veendő szempontok kötött vagy kimerítő listája (a Bíróság C-238/99. P., C-244/99. P., C-245/99. P., C-247/99. P., C-250/99. P–C-252/99. P. és C-254/99. P. sz., *Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben* [ún. „PVC II”-ügy] 2002. október 15-én hozott ítéletének [EBHT 2002., I-8375. o.] 463. és 465. pontja).
- 110 A jelen ügyben a Bizottság a megtámadott határozat (365)–(376) preambulumbekzdésében feltűntette azokat a tényezőket, amelyeket figyelembe vett a különböző vállalkozásokkal szemben kiszabott bírságok kiindulási összegének meghatározásakor. A Bizottság e részben többek között feltűntette azon kritériumokat, amelyek alapján egyrészt értékelte a jogsértés súlyát, másrészt ezt követően meghatározta a bírságok kiindulási összegét oly módon, hogy a vállalkozásokat a piacon fennálló részesedésük által képviselt jelentőségük függvényében és az egyes vállalkozások sajátos súlyát, valamint jogellenes magatartásuk valószínű következményeit figyelembe véve csoportosította. A Bizottság tehát teleget tett az ítélkezési gyakorlat által az indokolási kötelezettségre nézve előírt feltételeknek.
- 111 Végül, mivel a Bizottság megállapította (lásd a fenti 88. pontot), hogy a Bizottság a felperessel szemben kiszabandó bírság kiindulási összegét egyértelműen az iránymutatás által a különösen súlyos jogsértések esetében előírt legalacsonyabb küszöb alatti összegben állapította meg, az illogikus indokolásra vonatkozó érvelés nem elfogadható.

112 A fenti megállapításokra tekintettel az első jogalapot el kell utasítani.

3. A harmadik, a felperes állítólagos jogsértésben való részvétele időtartamának megállapításával kapcsolatos indokolás és vizsgálat hiányára, valamint bizonyítási teher megértésére vonatkozó jogalapról

A felek érvei

113 A felperes úgy véli, hogy a Bizottság azáltal, hogy a jogsértésben való részvételének időtartamát – 1997 októbere és 2002. február 19. között, egy 1999. november 5. és 2001. május 29. közötti megszakítással – két év nyolc hónapban állapította meg, nyilvánvaló ténybeli értékelési hibát vétett. E tekintetben emlékeztet arra, hogy a közigazgatási eljárás során hivatkozott arra, hogy a kartellban való részvétele 1999 februárjában megszakadt, és azt a továbbiakban nem folytatta. A kartellban való részvétele tehát kevéssel tartott egy évnél tovább. Emellett azt kifogásolja, hogy a Bizottság következtetéseit nem megfelelő bizonyítékokra alapozta, és e tekintetben nem nyújtott megfelelő indokolást.

114 A felperes elsősorban a kartellban való részvétele első időszakának végső szakaszát illetően az alábbiak megjegyzését tartja fontosnak:

- az állandó ítélkezési gyakorlattal ellentétben a megtámadott határozat (157)–(201) preambulumbekzdése nem utal egyetlen 1999-ben tartott találkozón vagy egyéb tevékenységekben való részvételére vonatkozó bizonyítéokra sem;

- a Bizottság által előterjesztett bizonyítékokból az következik, hogy az utolsó olyan találkozó, amelyen a felperes részt vett, az 1998. december 14-i találkozó volt (a megtámadott határozat (155) preambulumbekzdése); ezen túlmenően a Dimon Italia egy 1998. október 20-i belső feljegyzése (a megtámadott határozat (145) preambulumbekzdése) – amelyet a Bizottság figyelmen kívül hagyott – azt tartalmazza, hogy 1998. október 16-át követően a „multik” kifogásolták, hogy a felperes figyelmen kívül hagyja a kartell által előírt magatartási szabályokat;
 - annak ellenére, hogy 1999-ben a kartell igen aktív volt, a megtámadott határozatból nem következik, hogy a felperes részt vett abban; a megtámadott határozat szerint ugyanis i. a többi feldolgozó, vagyis a Deltafina, a Transcatab, a Dimon Italia és a Trestina Azienda Tabacchi folyamatos nyomást gyakorolt az APTI-ra annak érdekében, hogy befolyásolja a szakmaközi megállapodások megkötését célzó tárgyalásokat (a megtámadott határozat (165) preambulumbekzdése); ii. 1999-ben különböző kartelltalálkozókra került sor a Deltafina, a Transcatab, és a Dimon Italia között, amelyek közül egyes különlegesen fontos találkozókat október folyamán tartották, anélkül hogy azokon a felperes részt vett volna, vagy azokra meghívták volna (a megtámadott határozat (184) preambulumbekzdése); iii. egy a Bright és Burley nyersdohányfajtákra vonatkozó feljegyzést csak bizonyos feldolgozók hagyták jóvá (a megtámadott határozat (186) preambulumbekzdése).
- 115 Másodsorban a felperes a 2001. május 29. és 2002. február 19. közötti időszakot illetően a következőket jegyzi meg:
- a kartellban való részvétele folytatását alátámasztó meghatározó bizonyíték egy számára 2001. május 29-én a Deltafina által megküldött telefax volt, amelyben feltüntette azt az árat, amely a Deltafina és a termelők szervezetével között a Bright fajtára vonatkozó megállapodásban szerepelt; ezen információközlés azonban nem volt versenyellenes jellegű; elszigetelt kapcsolatfelvételtől volt szó ugyanis, amelynek célja az volt, hogy meghaladhassa az azon piaci értékek megértésével kapcsolatos nehézségeket, amelyek a termelők és feldolgozók között kötött szerződésekben domináltak – az e szerződések megkötésére vonatkozó eljárást ugyanis a közös mezőgazdasági politika szabályai határozták meg, amely jelentős módosításokon esett át;

- a felperes kereskedelmi kezdeményezéseit élénk figyelem kísérte a kartell találkozóin, amelyeken nem vett részt (a megtámadott határozat (209) preambulumbekzdése); ráadásul a felperes és a kartell közötti kapcsolatok szerepeltek az egyik Dimon Italia által a Deltafina és a Transcatab részére megküldött napirendben is, amelyet egy olyan találkozó vonatkozásában javasolt, amelyet valószínűleg 2001. szeptember 18-án, vagyis az említett telefax küldésének napján tartottak meg (a megtámadott határozat (212) preambulumbekzdése);

- a felperes állítólagos, kartellben való részvétele – amint az kitűnik a Transcatab által a 2002. április 18-án tartott vizsgálat során tett nyilatkozatokból – két, 2001. november 16-án és 2002. január 8-án tartott találkozóra korlátozódott; a felperes ezeken azért vett részt, mert a Deltafina, a Dimon Italia és a Transcatab felkérte, hogy járjon el „közvetítőként” annak érdekében, hogy eloszlassa a „Burley Campano dohány értékesítő és védelmi konzorcium” (a továbbiakban: Burley-konzorcium) ellenállását egy olyan dohányárverési rendszer bevezetésével szemben, amelynek a támogatói az Unitab és az APTI volt, és amelyet a Burley-dohány országos irányító bizottsága (a továbbiakban: Cogentab) volt hivatott irányítani; a felperes meghívta az érintett feleket a 2002. január 8-án tartott találkozóra (a megtámadott határozat (222) preambulumbekzdése), ám az ezt megelőző napon egy másik találkozót is tartottak, amelynek során a Deltafina, a Dimon Italia és a Transcatab feltehetően megvitatta egymás között a felperes és a Burley-konzorciumhoz tartozó szállítók távollétében a következő napon folytatott tárgyalások során tanúsítandó közös hozzáállást.

¹¹⁶ A Bizottság először rámutat, hogy 1999. november 5-ében állapította meg azt az időpontot, amikor a felperes megszakította a kartellban való részvételét, mivel a Deltafina beszerzéseikért felelős tisztviselőjének egy, az ugyanezen a napon tartott találkozóra vonatkozó kézzel írott jegyzete arra utalt, hogy a felperes a napirendben olyan szervezatként szerepelt, amely innentől kezdve nem vesz részt a kartellben.

- 117 Ezzel kapcsolatban a Bizottság elutasítja a felperes azon érvelését, miszerint a kartellben való részvétele megszakítása kapcsán figyelembe veendő időpont 1998. december 14-e – vagyis az utolsó olyan találkozó időpontja, amelyen a felperes részt vett –, vagy azt a Dimon Itáliának a megtámadott határozat (145) preambulumbekzdésében említett 1998. október 20-i belső feljegyzése alapján kellene meghatározni. Egyrészt ugyanis a felperes maga is elismerte a kifogásközlésre adott válaszában, hogy legalább 1999 februárjáig részt vett a kartellban, másrészt pedig a Dimon Italia említett feljegyzése nem képezheti annak bizonyítékát, hogy a felperes részvétele a kartellban 1998-ban megszakadt, figyelemmel arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint ameddig egy vállalkozás nyilvánosan nem határolódik el a találkozók tartalmától, addig teljes mértékben felel a kartellban való részvételért. Ilyen irányú bizonyítékok hiányában a megtámadott határozat tehát helyesen állapította meg, hogy a felperes kartellban való részvétele legalább 1999. november 5-ig tartott.
- 118 Másodszor a Bizottság kifejti, hogy 2001. május 29-ében állapította meg azt az időpontot, amikortól a felperes megint részt vett a kartellban, mivel ez az az időpont, amikor a felperes olyan telefaxot kapott, amely tájékoztatta arról, hogy a Deltafina milyen áron fogja megkötni a szerződéseket a termelők szervezeteivel.
- 119 A versenytársak közötti ilyen információközlés a felperes kartellban való részvétele újramegzésének bizonyítéka, figyelemmel arra, hogy annak már 1999-ig részese volt, valamint röviddel ezután, vagyis 2001. november 16-tól megint részt vett a kartell találkozóin.
- 120 A Bizottság továbbá viszonváaszában elutasítja a felperes azon állítását, miszerint a kereset egyértelműen tartalmazza arra irányuló szándékát, hogy ne csak a részvétel időtartamát vitassa, hanem azt is, hogy a 2001 májusa és 2002 eleje közötti időszakban ismételten csatlakozott a kartellhez. A Bizottság először is úgy véli, hogy a felperes csupán a válaszában vitatta először az említett találkozók jogellenes jellegét, tagadva, hogy 2001-ben ismételten csatlakozott volna a kartellhez. E kifogás az eljárási szabályzat 44. cikke 1. §-ának c) pontja és 48. cikkének 2. §-a értelmében elfogadhatatlan. Másodszor a Bizottság úgy véli, hogy a kifogás mindenesetre megalapozatlan.

A Transcatlab 2002. április 18-i nyilatkozata (38281/03488. sz. dokumentum) ugyanis a kartell tagjai között tartott különböző találkozók listáját tartalmazza, amely a 2001. november 16-i találkozóra „szűk körű” találkozóként (olyan típusú találkozó, amelyen a delegált tisztviselők vesznek részt), a 2002. január 8-i találkozóra pedig mint „munkatalálkozóként” utal (olyan találkozó, amelyen a beszerzésért felelős tisztviselők vesznek részt). A Bizottság szerint e két találkozó jellege és célja tehát versenyellenes volt, és így azok a kartell tevékenységeinek körébe tartoztak. Az, hogy e találkozók során megvitatták egy dohányárverési rendszer kialakításának lehetőségét is, nem jelenti szükségképpen azt, hogy kartellra vonatkozó kérdéseket nem vitattak meg, sem azt, hogy a felperes nem vett részt ezeken a tárgyalásokon. Továbbá a felperes semmilyen bizonyítékot nem szolgáltatott arra, hogy e találkozók során nyilvánosan elhatárolódott volna a versenyellenes célú megbeszélésektől.

- ¹²¹ Harmadszor a Bizottság úgy véli, hogy a jelen jogalap mindenképpen hatástalan. Még ha e jogalap elfogadható is lenne, az csak azt jelentené, hogy a bírságnak a felperessel szemben megállapított kiindulási összegét 25% helyett 15%-kal kellene emelni, amely – figyelemmel az 1/2003 rendelet 23. cikkének (2) bekezdése szerinti 10%-os felső korlátnak megfelelően alkalmazandó 2,05 millió eurós csökkentésre – nem befolyásolná a bírság végleges összegét.

A Törvényszék álláspontja

- ¹²² A felperes jogsértésben való részvételének időtartamát illetően (a megtámadott határozat (302) és (378) preambulumbekzdése) mindenekelőtt rá kell mutatni, hogy a felek által nem vitatott, hogy a felperes 1997 októberében csatlakozott a kartellhez. Ezzel szemben a felek között lényegében arról van vita, hogy egyrészt a Bizottság

helyesen állapította-e meg, hogy a felperes részvétele 1999. november 5-én ért véget, másrészt pedig hogy a Bizottság helyesen állapította-e meg, hogy a felperes 2001. május 29. és a jogsértés vége, vagyis 2002. február 19. között ismét csatlakozott a kartellhez.

- 123 Ezt követően rá kell mutatni, hogy a Bizottság szerint a felperes azon érve, amely a 2001. november 16-i és 2002. január 8-i találkozók jogellenességének vitatására irányul, a válasz szakaszában hivatkozott új jogalapot képez, amely ezért elfogadhatatlan.
- 124 E tekintetben a Törvényszék emlékeztet, hogy az eljárási szabályzat 48. cikkének 2. §-a értelmében az eljárás folyamán semmilyen új jogalapot nem lehet felhozni, kivéve, ha az olyan jogi vagy ténybeli helyzetből származik, amely az eljárás során merült fel. Mindemellett elfogadhatónak kell tekinteni azt a jogalapot, amely a keresetlevélben korábban közvetlenül vagy közvetve már előadott jogalap kibővítése, és azzal szoros összefüggésben van (lásd a Törvényszék T-195/00. sz., Travelex Global and Financial Services és Interpayment Services kontra Bizottság ügyben 2003. április 10-én hozott ítéletének [EBHT 2003., II-1677. o.] 33. és 34. pontját és a T-151/01. sz., Duales System Deutschland kontra Bizottság ügyben 2007. május 24-én hozott ítéletének [EBHT 2007., II-1607. o.] 71. pontját).
- 125 A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy a Bizottság által újnak vélt jogalap a Bizottság által az ellenkérelemben a felperes jogsértésben való részvételének tartamával kapcsolatos harmadik jogalapra vonatkozóan kifejtett érvelésre válaszul már előadott érvek kibővítése. Ennélfogva a Bizottság által hivatkozott elfogadhatatlansági kifogást el kell utasítani.
- 126 Ezen túlmenően fontos megállapítani, hogy a felperes nem kéri kifejezetten a megtámadott határozat azon 1. cikke b) pontjának megsemmisítését, amely meghatározza a kartellban való részvételének időtartamát.

- 127 Mégis a jelen esetben a felperes beadványaiból következik, hogy lényegében a megtámadott határozat jogszerűségét vitatja annyiban, amennyiben a Bizottság megállapítja – amint azt a rendelkező részének 1. cikkének b) pontja kijelenti –, hogy a jogsértés a felperes tekintetében az 1997 októberétől 1999. november 5-ig, valamint a 2001. május 29-től 2002. február 19-ig terjedő időszakra terjedt ki. A felperes beadványában kijelentette, hogy a kartellben való részvételének tartamát kicsit több mint egy évben, vagyis 1997 októberétől 1999 februárjáig kell megállapítani, valamint azt, hogy a Bizottság annak megállapításával, hogy a felperes által elkövetett jogsértés jóval hosszabb időtartamú volt „[...]ténybeli értékelési hibát vétett a tények megállapítása, valamint [a felperes által] előterjesztett bizonyítékok értékelése során”. Nem vitatott továbbá, hogy a felperes a közigazgatási eljárás alatt vitatta a jogsértés időtartamát, különösen a kifogásközlésre adott válaszában (lásd ebben az értelemben és analógia útján a fenti 78. pontban hivatkozott Groupe Danone kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 212. pontját).
- 128 A fentiekre tekintettel meg kell állapítani, hogy a jelen joggalappal a felperes nemcsak a bírság csökkentését, hanem a határozat részleges – így különösen a rendelkező rész 1. cikke b) pontjának – megsemmisítését is kéri, amennyiben abban a Bizottság tévesen állapította meg, hogy a jogsértés 1997 októbere és 2002. február 19. között tartott, és a 1999. november 5. és 2001. május 29. közötti időszakban megszakadt (lásd ebben az értelemben és analógia útján a fenti 78. pontban hivatkozott Groupe Danone kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 213. pontját).
- 129 Márpedig az ítélezési gyakorlatból kitűnik, hogy a Bizottságnak nem csak a kartell fennállását, hanem annak időtartamát is bizonyítani kell (lásd a Törvényszék T-25/95., T-26/95., T-30/95–T-32/95., T-34/95–T-39/95., T-42/95–T-46/95., T-48/95., T-50/95–T-65/95., T-68/95–T-71/95., T-87/95., T-88/95., T-103/95. és T-104/95. sz., Cimenteries CBR és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2000. március 15-én hozott ítéletének [EBHT 2000., II-491. o.] 2802. pontját és az ott hivatkozott ítélezési gyakorlatot). Különösen az EK 81. cikk (1) bekezdésének megsértésére vonatkozó bizonyítási eljárás kapcsán a Bizottság kötelezettsége bizonyítani az általa megállapított jogsértést, és olyan bizonyítékokat előterjeszteni, amelyek a jogilag megkövetelt módon igazolják a jogsértést megvalósító körülmények fennállását (lásd ebben az értelemben a Bíróság 97. pontban hivatkozott Baustahlgewebe kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének 58. pontját, a C-49/92. P. sz., Bizottság kontra Anic Partecipazioni

ügyben 1999. július 8-án hozott ítéletének [EBHT 1999., I-4125. o.] 86. pontját, valamint a fenti 78. pontban hivatkozott Groupe Danone kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 215. pontját). A bíróságban felmerülő bárminemű kételynek annak a vállalkozásnak a javát kell szolgálnia, amely a jogsértést megállapító határozat címzettje. A bíró így nem ítélezhet úgy, hogy a Bizottság a kérdéses jogsértés fennállását a jogilag megkövetelt módon állapította meg, ha kétsége van ezzel kapcsolatban, különösen bírságot kiszabó bizottsági határozat megsemmisítése és/vagy megváltoztatása iránti kereset esetén. Az utóbbi esetben ugyanis tekintettel kell lenni az ártatlanság vélelmére, amely az uniós jogrend által védett alapvető jogok része, és amely szerepel az Európai Unió Alapjogi Chartája (HL 2007. C 303., 1. o.) 48. cikkének (1) bekezdésében. A kérdéses jogsértések jellegéből és az ezt követő büntetések komolyságából és jellegéből adódóan az ártatlanság vélelmének elve alkalmazandó azokban a vállalkozásokat érintő, versenyszabályok megsértésére vonatkozó eljárásokban, amelyek bíróság vagy kényszerítő bírság megállapításához vezethetnek (lásd ebben az értelemben a Bíróság C-199/92. P. sz., Hüls kontra Bizottság ügyben 1999. július 8-án hozott ítéletének [EBHT 1999., I-4287. o.] 149. és 150. pontját; lásd még ebben az értelemben a fenti 78. pontban hivatkozott Groupe Danone kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 215. és 216. pontját). A Bizottságnak pontos és egybevágó bizonyítékot kell szolgáltatnia azon szilárd meggyőződésének alátámasztására, hogy az állítólagos jogsértés megtörtént (lásd a fenti 78. pontban hivatkozott Groupe Danone kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 217. pontját, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

130 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint nem szükséges a Bizottság által előterjesztett minden egyes bizonyítéknak eleget tennie e feltételeknek a jogsértés összes elemét tekintve. Elegendő, ha az intézmény által felhozott bizonyítékok a maguk teljességében értékelve megfelelnek e követelménynek (lásd a fenti 105. pontban hivatkozott JFE Engineering és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben ítélet 180. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

131 Egyébiránt azok a tevékenységek, amelyekre a versenyellenes megállapodások irányulnak, általában titkosan folynak le, a találkozót titkosan tartják, és az erre vonatkozó dokumentáció a minimálisra szorítkozik. Ebből következik, hogy még ha a Bizottság fel is fedez olyan iratokat – mint például a találkozókról készült beszámolók –, amelyek kifejezetten tanúsítják a piaci szereplők közötti jogellenes kapcsolatfelvételt, e dokumentumok általában csak töredékesek és szórványosak, így gyakran következtetésekkel kell bizonyos részleteket rekonstruálni. Ezért az esetek nagy részében a

versenyellenes magatartás vagy megállapodás létezését bizonyos egybeesésekből és ténykörülményekből kell kikövetkeztetni, amelyek együtt figyelembe véve, más összefüggő magyarázat hiányában a versenyszabályok megsértésének bizonyítékául szolgálhatnak (a Bíróság C-204/00. P., C-205/00. P., C-211/00. P., C-213/00. P., C-217/00. P. és C-219/00. P. sz., Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. január 7-én hozott ítéletének [EBHT 2004., I-123. o.] 55–57. pontja, valamint a C-403/04. P. és C-405/04. P. sz., Sumitomo Metal Industries és Nippon Steel kontra Bizottság egyesített ügyekben 2007. január 25-én hozott ítélet [EBHT 2007., I-729. o.] 51. pontja).

- 132 Továbbá az ítélkezési gyakorlat megköveteli, hogy a jogsértés időtartamát közvetlenül megalapozó bizonyítékok hiányában a Bizottság olyan, az időben kellően közeleli tényekre hivatkozzék, hogy ésszerűen elfogadható legyen az, hogy a jogsértés a két meghatározott időpont között megszakítás nélkül folytatódott (a Törvényszék T-43/92. sz., Dunlop Slazenger kontra Bizottság ügyben 1994. július 7-én hozott ítéletének [EBHT 1994., II-441. o.] 79. pontja, valamint a fenti 55. pontban hivatkozott Peróxidos Orgánicos kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 51. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 133 A jelen ügyben – figyelemmel a hivatkozott kifogásokra – felmerül, hogy a Bizottságnak kellő mennyiségű bizonyíték állt-e rendelkezésére annak megállapításához, hogy a felperes az 1997 októberétől 1999. november 5-ig tartó időszakban részt vett a kartellben, illetve részvétele a 2001. május 29. és 2002. február 12. közötti időszakban folytatódott.

A felperes kartellben való részvétele 1999-ben történő megszűnésének időpontjáról

- 134 Előjáróban meg kell jegyezni, hogy nem vitatott, hogy a felperes 1999-ben megszakította a kartellben való részvételét. A felek között azonban vitatott e megszakítás

pontos időpontja. A felperes vitatja, hogy 1999. február 19-ét, vagyis az utolsó olyan találkozó időpontját követően, amelyen való részvételét megerősítette, részt vett volna a kartellben, míg a Bizottság a kartellből való kilépés időpontját 1999. november 5-ében állapította meg. Ezt az időpontot a Bizottság a Deltafina egyik alkalmazottja által 1999. november 5-én az ugyanezen a napon tartott kartelltalálkozóra vonatkozó kézzel írott jegyzetek alapján állapította meg (lásd a megtámadott határozat 263. lábjegyzetét). E jegyzetekből ugyanis kitűnik, hogy a kartell tagjai és a felperes közötti viszonyok az e találkozón megvitatandó pontok között szerepeltek, ami azt bizonyítja, hogy a felperest ekkor már a kartellből kilépett vállalkozásnak tekintették.

- 135 Mindazonáltal rá kell mutatni, hogy azok a kézzel írott jegyzetek, amelyek alapján a Bizottság megállapította azt az időpontot, amikor a felperes 1999-ben megszakította a kartellben való részvételét, valójában nem tartalmaznak semmilyen utalást a részvétel megszűnésének időpontjára nézve. A jegyzetekből levezethető egyetlen biztos időpont az, amikor a szerzőjük elkészítette azokat.
- 136 Meg kell tehát állapítani, hogy azok a tények, amelyeket a jegyzetek szerzője hallgatólagosan közöl – vagyis az a körülmény, hogy a felperes már a kartellből kilépett –, szükségképpen megelőzik azt az időpontot, amikor a jegyzeteket szerkesztették, és egyébként a Bizottság ezt el is ismeri a megtámadott határozat 263. lábjegyzetében.
- 137 Következésképpen a Bizottság megtámadott határozatban szereplő állításával ellentétben az említett jegyzetek alapján nem állapítható meg, hogy 1999. november 5. volt-e az az időpont, amikor a felperes megszakította a kartellben való részvételét.
- 138 E tekintetben először meg kell jegyezni, hogy a megtámadott határozat (157) preambulumbekzdésében – amely a 1999. év során történt kifogásolt tények vizsgálatával foglalkozó rész elején található – a Bizottság azt állítja, hogy „a Deltafina, a Dimon [Italia] és a Transcatub rendszeresen informális kapcsolatokat tartott az előrejelzések és az olaszországi felvásárlási árak megvitatása érdekében”, anélkül hogy

utalna a felperesre [ami egyébként egyértelműen kitűnik a Dimon Italia 2002. április 4-i engedélyesség iránti kérelmének (38281/04998. sz. dokumentum) a megtámadott határozat (7) preambulumbekzdésében említett 2.3. pontjából]. Ezt követően a megtámadott határozat (165), (184) és (185) preambulumbekzdésében a Bizottság az e három piaci szereplő között az 1999. év folyamán történt több kapcsolatfelvételre hivatkozik, ugyanakkor ezek egyike sem érinti a felperest. Egyébiránt – amint az a megtámadott határozat (186) preambulumbekzdésében szerepel – 1999 októberében a Deltafina, a Dimon Italia és a Transcatub „[megállapodást] kötött a Bright és a Burley tekintetében, amelyek alapja és alakisága nagyon hasonlít a »Villa Grazioli«-megállapodásra”. A Bizottság szerint e megállapodás „elsődlegesen a nyersdohány [...] köztes levelesdohány-kereskedőktől [való] felvásárlási árának rögzítésére irányult, valamint arra, hogy a köztes levelesdohány-kereskedőknek meghatározott mennyiségeket biztosítsanak az egyes feldolgozóknál, és hogy bojkottálják azokat a köztes levelesdohány-kereskedőket, amelyek nem csatlakoztak a Cogentabhoz”. Márpedig – amint arra a megtámadott határozat 263. lábjegyzetében maga a Bizottság is rámutat – a Transcatub helyiségeiben végzett 2002. április 18-i helyszíni vizsgálat során tett írásbeli nyilatkozataiból (lásd a 159. pontot is) kitűnik, hogy a felperes „azért vált ki [a kartellből], mert nem értett egyet a Cogentab létrehozásával”, amely egy, az APTI és az Unitab által 1999 októberében az 1999. évi Burley-termés betakarítására vonatkozó szakmaközi megállapodás alkalmazásával létrehozott szervezet volt (a megtámadott határozat (182) preambulumbekzdése). Ezenfelül a megtámadott határozat (159) preambulumbekzdéséből az következik, hogy a feldolgozók Romában (Olaszország) 1999 februárjában tartott két olyan találkozásán, amelyek résztvevői között a felperes nem szerepel, „alkalom nyílt megvitatni [...] egy beszerzési vegyesbizottság létrehozását [...], amelyet később Cogentabnak neveztek el”.

¹³⁹ Végül a megtámadott határozatban a Bizottság nem hivatkozik egyetlen olyan bizonyítékra sem, amely a felperes kartellben 1999. november 5-ig tartó részvételére vonatkozna.

¹⁴⁰ A Bizottság először csak a tárgyaláson hivatkozott a felperes állítólagos részvételére egy 1999. július 22-én tartott „operatív” találkozáson, amelyet nem említett sem a kifogásközlésben, sem a megtámadott határozatban.

- 141 Ezzel szemben csupán a megtámadott határozatból tűnik ki, hogy a felperes 1999-ben „kivált a kartellből”, „mert nem értett egyet a Cogentab létrehozásával” (a megtámadott határozat (302) preambulumbekzdése és 263. lábjegyzete), valamint hogy az annak létrehozására irányuló megbeszélés a két 1999 februárjában tartott találkozóon kezdődött (lásd a megtámadott határozat (159) preambulumbekzdését), anélkül hogy a Bizottság a határozatban bizonyította volna, hogy a felperes részt vett ezeken a találkozókon.
- 142 A Bizottság tehát ténybeli értékelési hibát vétett, amikor a megtámadott határozatban úgy ítélte meg, hogy a felperes 1999. november 5-én szüntette be részvételét a kartellben.
- 143 Ezért a fenti megfontolásokra figyelemmel a felperes kartellben való részvételének megszűnése pontos időpontjának bizonyítása hiányában a Bizottságnak nem megálapíthatta meg jogszerűen, hogy ennek időpontja 1999. november 5 volt, és ezért az *in dubio pro reo* elvének (lásd a fenti 129. pontot) megfelelően 1999 februárját kell a felperes kartellben való részvétele utolsó hónapjának tekinteni.
- 144 Ezt az értékelést nem kérdőjelezheti meg a Bizottság azon érve, miszerint az ítékezési gyakorlatnak megfelelően az azt alátámasztó bizonyítékok hiányában, hogy a felperes 1998-tól – de 1999 februárját követően mindenképpen – nyilvánosan elhatárolódott a kartell többi tagjától, megalapozottan állapította meg, hogy a felperes részvétele a kartellben 1999. november 5-ig tartott, figyelemmel az arra utaló bizonyítékokra, hogy ebben az időpontban a kartell többi tagja úgy tekintette, hogy a felperes megszüntette részvételét.
- 145 E tekintetben elegendő arra emlékeztetni, hogy a megtámadott határozatban a Bizottság nem bizonyította, hogy az 1999. év során, és különösen november 5-ig a felperes részt vett volna azokon a találkozókon, amelyeken versenyellenes jellegű megállapodásokat kötöttek vagy hajtottak végre (lásd ebben az értelemben és analógia útján a

fenti 131. pontban hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 81. pontját). Éppen ellenkezőleg, az 1999 februárjában tartott találkozókra illetően a megtámadott határozat (159) preambulumbekkezdésében az szerepel, hogy a Deltafina, a Dimon Italia és a Transcatab kivételével más feldolgozók, köztük a felperes jelenléte nem volt „egyértelműen bizonyítható”.

¹⁴⁶ Ezenfelül a Bizottság érve ellentmondásban áll a Transcatabnak a megtámadott határozatban szereplő 2002. április 18-i írásbeli nyilatkozataival (lásd a megtámadott határozat (159) lábjegyzetét) alapuló megállapítással, miszerint az 1999. november 5-én a felperes „már kivált a kartellból”, mivel nem hagyta jóvá a Congetab létrehozását. Márpedig a megtámadott határozatban szereplő megállapításokból (lásd a megtámadott határozat (159) preambulumbekkezdését) az is kitűnik, hogy a Cogentab létrehozásával kapcsolatos első megbeszéléseket már az 1999 februárjában tartott találkozókra megkezdték (lásd továbbá a fenti 138. és 141. pontot).

¹⁴⁷ Ugyanígy irreleváns a Bizottság először a tárgyalás során előterjesztett azon érve, miszerint „nagylelkű” volt a felperessel szemben, amikor az 1999. november 5-i időpontot vette figyelembe, ugyanis a felperes a megtámadott határozat (199) preambulumbekkezdése alapján 1999. november 22-én részt vett a feldolgozók egyik találkozásán, amelynek tartalma „valószínűleg” versenyellenes volt. A Bizottság ugyanis sem a kifogásközlésben, sem a megtámadott határozatban nem tulajdonított a felperes ilyen találkozón való esetleges részvételének olyan bizonyító erőt, amely alapján azt terhelő bizonyítéknak minősíthette volna, és ezért erre az állításra nem is hivatkozott a felperes kartellban való részvétele időtartamának értékelése kapcsán, amelynek végén arra a következtetésre jutott, hogy 1999. november 5-re a felperes „már kivált a kartellból” (a megtámadott határozat (263) preambulumbekkezdése). Ezt az értékelést egyébként megerősítik egyrészt a Dimon Italia 2002. április 4-i engedélykére iránti kérelme, másrészt a Transcatab 2002. április 18-i nyilatkozataival (lásd a fenti 138. pontot).

- 148 Végül a Bizottság azt sem bizonyította, hogy az 1999. év során a felperes részt vett volna a különböző dohányfajtákat érintő szakmaközi megállapodások végrehajtásában, vagy a feldolgozók azon találkozóin, amelyek célja az volt, hogy olyan közös álláspon-
tot alakítsanak ki, amelyet ezt követően képviselnének az APTI-ban, annak érdeké-
ben, hogy az Unitabbal az e megállapodások tárgyában folytatott tárgyalások során
képviseleendő álláspontját ennek megfelelően alakítsák (lásd a megtámadott határozat
(165) preambulumbekzdését).
- 149 A fenti megfontolások tükrében helyt kell adni az azzal kapcsolatos kifogásnak, hogy
a Bizottság tévesen állapította meg, hogy a felperes 1999. november 5-én megszüntet-
te a kartellban való részvételét, mivel a megtámadott határozatban ezzel kapcsolatban
értékelt bizonyítékok, valamint az iratokban szereplő egyéb bizonyítékok csak annak
megállapítását tették lehetővé a Bizottság számára, hogy a felperes részvétele csupán
1999 februárjáig bizonyítható (a megtámadott határozat (159) preambulumbekzdése
és 263. lábjegyzete).

A felperes kartellben való 2001. május 29. és 2002. február 19. közötti részvételéről

- 150 A kartellben való állítólagos újbóli részvétel időtartamát – vagyis a 2001. május
29. és 2002. február 19. közötti időszakot – illetően meg kell állapítani, hogy a Bi-
zottság három ténykörményre alapította értékelését. A Bizottság 2001. május
29-ében határozta meg az időpontot, amelytől kezdve a felperes ismét részt vett a
kartellben, mivel a Deltafina egyik alkalmazottja ezen a napon küldött a felperes
valamely alkalmazottjának egy telefaxot, amely azon kilogrammonkénti árat tartal-
mazta, amelyen a Deltafina a Bright dohányfajta termelési szerződéseket kö-
tött (a megtámadott határozat (211) és (302) preambulumbekzdése). E körülmény
és együttesen a felperes részvételével a 2001. november 16-án (a megtámadott ha-
tározat (213) preambulumbekzdése) és 2002. január 8-án (a megtámadott hatá-
rozat (222) preambulumbekzdése) tartott két találkozó alapján a Bizottság arra
a megállapításra jutott, hogy a felperes kartellben való részvétele a Deltafinához, a
Transcatához és a Dimon Italiához hasonlóan 2002. február 19-ig tartott.

– A Deltafina által 2001. május 29-én küldött telefaxról

- 151 Elsősorban rá kell mutatni, hogy a 2001. május 29-i telefax csak azokat az árakat tartalmazta, amelyeket a Deltafina a termelői szervezetekkel a Bright dohányfajta vonatkozásában minőségi besorolásának megfelelően kötött termeltetési szerződésekben feltüntetett.
- 152 E tekintetben először meg kell jegyezni, hogy a megtámadott határozatból nem következik, hogy ezek az árak a kartell keretében meghatározott árak voltak, sem az, hogy a Deltafinát a kartell bízta meg ezen árak közlésével. E telefax tehát egy elszigetelt kapcsolatfelvétel a Deltafina és a felperes között, amely érzékeny kereskedelmi információra vonatkozott, amely ugyanakkor a megtámadott határozat (87) preambulumbekzdésében szereplő fajták közül csupán az egyik dohányfajtaára vonatkozó termeltetési szerződésben feltüntetendő árakra vonatkozik. Ezen túlmenően ez a telefax nem tartalmazta azt, hogy ezek az árak mely régiókra vonatkoznak, annak ellenére, hogy a Bizottság maga is megállapította a megtámadott határozat (99) preambulumbekzdésében, hogy a „nyersdohány ára az egyes fajtáktól függően régióként jelentősen eltér”.
- 153 Másodszor meg kell jegyezni, hogy a Deltafina telefaxában meghatározott ár – amely kifejezetten termeltetési szerződésekre vonatkozott – csak „szerződéses ár” lehet. A megtámadott határozatból ugyanis kitűnik, hogy ezt az árat az ilyen típusú szerződések említik – amelyeket rendszerint termelők vagy termelők szervezetei, illetve feldolgozók kötnek egymással az adott betakarítási év március és május hónapja között – és az „azt az árat [jelenti], amelynek megfizetésére a dohány minőségétől függően a feldolgozók kötelezettséget vállalnak” (a megtámadott határozat (90) és (91) preambulumbekzdése).
- 154 Amint az a megtámadott határozat (92) preambulumbekzdésében kifejtésre kerül, ez az ár különbözik attól az ártól, amelyet „ténylegesen megfizetnek a dohány átvételkor, és amely közvetlenül arányos a minőségi besorolással, valamint egyéb tényezőkkel”. Ezt az árat ugyanis – amelyet „szállítási árnak” neveznek – „rendszerint

december és február között határozzák meg”. Egyébiránt a megtámadott határozat (279) preambulumbekzdésének a) pontjából kitűnik, hogy a feldolgozók által elkövetett egységes és folytatólagos jogsértés többek között a „feldolgozók által a szálított dohányért fizetendő közös beszerzési árak rögzítéséből álló” magatartást is tartalmazta.

- 155 Harmadszor meg jegyezni egyrészt, hogy az említett telefax felpereshez való megérkezésre azután került sor, hogy a Dimon Italia 2001. május 10-én egy olyan napirendet készített, amelyet nála belsőleg megvitattak, és amely egy olyan találkozóra vonatkozott, amelyre a Dimon Italia utóbbi irodáiban két héttel később tartottak, és amely a különböző megvitátandó pontok között a „Romana Tabacchi/ATI”-val kapcsolatban történő megbeszélést is előirányzott (a megtámadott határozat (209) preambulumbekzdése). Másrészt azt követően, hogy a felperes kézhez vette az említett telefaxot, a Dimon Italia 2001. szeptember 14-én egy olyan találkozóra vonatkozó napirendet küldött a Deltafina és a Transcatlab részére, amelyet 2001. szeptember 18-án valóban megtartottak, és amelyen a felperes nem vett részt. Ebben a napirendben szerepel egy pont, amelynek címe a következő: „Ns. rapporti Versus ATI, ETI, ROM TAB” („Kapcsolataink az ATI/ETI-vel, valamint a Romana Tabacchival”) lásd a megtámadott határozat (212) preambulumbekzdését). Mivel ugyanezen napirend tartalmazza a „Ribadire ns. rapporti” („Erősítsük meg kapcsolatunkat”) című első pontot, az abban szereplő állítást csak úgy lehet érteni, hogy célja annak megerősítése, hogy a felperes állításának megfelelően az utóbbi már kilépett a kartellből. A „versus” használata egyrésztől és a kartell tagjai közötti kapcsolatok megerősítésének ösztönzése másrésztől ugyanis nem támaszt kétségeket a felperes a Dimon Italiával, a Transcatlabbal és a Deltafinával szembeni helyzetével kapcsolatban. Egyébiránt a megtámadott határozat (204) preambulumbekzdéséből az is kitűnik, hogy a kartell egy másik operatív találkozója Caserteben (Olaszország) 2001. június 5-én, vagyis a Deltafina telefaxa kézhezvételének időpontja és a 2001. szeptember 18-i találkozó közötti időszakban került sor, anélkül hogy azon a felperes részt vett volna.

- 156 Bár a Deltafina telefaxa tekinthető azt bizonyító elemnek, hogy a felperes ismét kapcsolatba lépett a kartell valamelyik tagjával annak érdekében, hogy pontos információt kapjon valamely konkrét dohányfajta azon „szerződéses áráról”, amelyet a termelők

szervezeteivel megkötendő termeltetési szerződésekben kívántak feltüntetni, e bizonyíték önmagában nem utal kellő mértékben arra – különösen a fenti 152–155. pontban kifejtett összefüggés tükrében –, hogy a felperes ismét részt vett a kartellben.

– A 2001. november 16-i és a 2002. január 8-i találkozóról

¹⁵⁷ Meg kell állapítani, hogy a felperes elismeri, hogy részt vett a 2001. november 16-i és 2002. január 8-i találkozón. Ugyanakkor azt állítja, hogy a Dimon Italia „meghívta” egy találkozóra, amelyet 2001. november 16-án az APTI irodáiban tartottak, és amely során azt kérték tőle, hogy járjon el „közvetítőként” annak érdekében, hogy eloszlassa a Burley-konzorcium ellenállását azon dohányárverési rendszer bevezetésével szemben – amelyet az Unitab és az APTI szorgalmazott –, amelyet a Cogentabnak kellett volna irányítania. A felperes tehát ezért hívta meg később a 2002. január 8-án tartott találkozó kapcsán érdekelt feleket a helyiségeibe.

¹⁵⁸ E tekintetben fontos emlékeztetni arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint ugyanis az adott vállalkozás kartellben való részvételének kellő bizonyításához elegendő, ha a Bizottság bizonyítja, hogy az érintett vállalkozás részt vett olyan találkozón, amelyek során versenykorlátozó megállapodásokat kötöttek, anélkül hogy a vállalkozás ezt nyilvánvalóan ellenezte volna. Ha megállapítható, hogy a vállalkozás részt vett ilyen találkozón, a vállalkozás feladata olyan bizonyítékok előterjesztése, amelyek bizonyítják azt, hogy a részvétele bármiféle versenykorlátozó szándéktól mentes volt, és bizonyítják, hogy jelezte versenytársainak, hogy a találkozón az övéktől eltérő szándékkal vesz részt. A fenti jogelvet azon indok alapozza meg, hogy amennyiben az adott vállalkozás úgy vett részt a hivatkozott találkozón, hogy annak tartalmától nem határolódott el nyilvánosan, a többi résztvevő arra következtethetett, hogy annak eredményét jóváhagyja, és annak megfelelő magatartást fog tanúsítani (a fenti 131. pontban hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 81. és 82. pontja, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 159 Először is emlékeztetni kell arra, hogy 2002. április 18-i nyilatkozataiban a Transcatab azt állítja, hogy a felperes a „Cogentab beszerzési rendszer” bevezetése során 1999-ben kivált a kartellból, a Transcatab szerint azért, hogy a többi, időközben lényegében a Cogentab-rendszer, illetve az „árverési rendszer” bevezetésének megghiúsítása érdekében a Burley-konzorciumba tömörült feldolgozótól piaci részesedéseket szerezzen meg. A Transcatab továbbá a következőket fejt ki:

„Körülbelül két év elteltével a Romana Tabacchi – figyelemmel többek között az ATI-val [amely a korábbi olasz monopólium vágottdohány-ágazata volt (lásd a megtámadott határozat (39) preambulumbekzdését)] – kötött forgalmazási megállapodásokra, és arra, hogy 2001-ben belépett a Cogentabba, szükségesnek ítélte, hogy felvételét kérje az APTI-ba. Következésképpen nyilatkoznia kellett a Cogentab keretében alkalmazott beszerzési politikáról, valamint az árverési rendszerről. Ennek megfelelően 2001 végén és 2002 elején az APTI-nál illetve a Romana Tabacchinál több találkozóra került sor, amelyek során az utóbbi módosította álláspontját az árveréseket illetően, és kijelentette, hogy kedvezően áll a [Burley-konzorcium] és a Cogentab álláspontja közötti közvetítéshez.”

- 160 E tekintetben a felek között nem vitatott, hogy a nyersdohány beszerzését szolgáló árverési rendszer adaptációjáról – amely 2011 végén vita tárgya volt – néhány hónappal később a 2002., 2003. és 2004. évi betakarításra a leveles dohányra vonatkozó jövedelemtámogatások és garanciaküszöbök fajtacsoportonkénti és tagállamonkénti rögzítéséről, valamint a 2075/92/EGK rendelet módosításáról szóló 2002. március 25-i 546/2002/EK tanácsi rendelet (HL 2002. L 84., 4. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 35. kötet, 341. o.) rendelkezett.
- 161 A Transcatab nyilatkozataiból tehát kitűnik, hogy a felperes véglegesen 1999-ben vált ki a kartellból, és hogy 2001-ben – miután kérte felvételét az APTI-ba – részt vett a találkozókon annak érdekében, hogy megvitassa az árverési rendszert, és előmozdítsa

a közvetítést a Burley-konzorcium és a Cogentab között e rendszer tárgyában. A Transcatab szerint tehát a felperes ezeken a találkozókön sajátos célból, vagyis a kartell tagjaihoz eltérő szándékkal vett részt, amely nem volt versenykorlátozó.

- 162 Másodszor – amint arra a már a fenti 138. pontban is rámutattunk – a Dimon Italia 2002. április 4-i engedékenység iránti kérelmének 2.3. pontjából kitűnik, hogy az 1999 és 2002 közötti időszakot illetően csak a három „nagy feldolgozó”, vagyis a Delfafina, a Dimon Italia és a Transcatab tartott fenn rendszeres kapcsolatot egymással a kartell tárgyában. Ezzel szemben a felperest a Dimon Italia nem jelölte meg a kartell aktív tagjaként az érintett időszak folyamán. Ennélfogva meg kell állapítani, hogy a Dimon Italia a kartell tevékenysége ezen időszakának felidézése alapján nem tekintette a felperes részvételét az említett találkozókön olyannak, amelyeket versenykorlátozó szándékok vezettek.
- 163 Harmadszor a Bizottság a tárgyalás során elismerte, hogy a 2001. május 29-től kezdődő időszak során 2002 februárjában hat találkozóra került sor, és hogy a felperes ezek közül csak kettőn vett részt, így a 2001. november 16-án tartott találkozón, amely nem a szó szoros értelmében vett kartelltalálkozó, hanem az egy APTI-féle találkozó volt. Továbbá a 2002. január 8-i második találkozót illetően – amelyen a felperes 2001. május 29. és a jogsértés vége közötti teljes időszak során részt vett – meg kell állapítani egyrészt, hogy a Transcatab 2002. április 18-i nyilatkozatai szerint a Transcatab, a Dimon Italia, a Delfafina és a felperes az e találkozót megelőző napon még egy találkozót tartott, amelyen csak a Dimon Italia, a Transcatab és a Delfafina vett részt (lásd a megtámadott határozat (222) preambulumbekendését). Figyelemmel a Transcatab nyilatkozataiban, illetve a Dimon Italia engedékenység iránti kérelmében szereplő állításokra (lásd különösen a fenti 161. és 162. pontot), a Bizottság tehát nem bizonyította jogilag megkövetelt módon, hogy az említett 2002. január 8-i találkozó a kartelltalálkozó lett volna.
- 164 Figyelemmel a fenti megfontolásokra meg kell állapítani, hogy a fentiekben leírthoz hasonló összefüggésben a Bizottságnak nem állt rendelkezésére olyan bizonyíték vagy bizonyítékok olyan csoportja, amely megfelelő bizonyító erővel bír a felperesnek a kartellben 2001. május 29. és 2002. február 19. közötti időszak során való részvételére

nézve. Ellenkezőleg – amint az a megtámadott határozatból is kitűnik – a Bizottság a közigazgatási eljárás iratai között szereplő több bizonyíték alapján a felperes részvételének időtartama kapcsán eltérő következtetésre is juthatott volna, mint amelyet végül megállapított.

- 165 Figyelemmel arra, hogy a Bizottság által hivatkozott bizonyítékok összessége nem elegendő annak megállapítására, hogy a felperes a fent említett időszakban részt vett volna a kartellben, meg kell állapítani, hogy a Bizottság ténybeli értékelési hibát vétett, amikor megállapította, hogy a felperes a 2001. május 29. és 2002. február 19. – amely időpont a jogsértés végének felel meg – közötti időszakban részt vett a kartellben.
- 166 A fentiek alapján a jelen jogalapnak helyt kell adni. Ebből következik, hogy a megtámadott határozat 1. cikkének b) pontját, amennyiben az megállapítja, hogy a felperes a jogsértésben 1999 februárját követően is részt vett, meg kell semmisíteni. Az ebből a bírság összegének meghatározása kapcsán levonandó következtetéseket a 265. és azt követő pontokban vizsgáljuk meg.

4. A második, a bírság kiindulási összegének fokozatos megállapítása során az indokolás illogikus jellegére, valamint az egyenlő bánásmód elvének megsértésére vonatkozó jogalapról

A felek érvei

- 167 A felperes egyrészt arra hivatkozik, hogy a Bizottságnak piaci részesedése meghatározásához nem a 2001. évet kellett volna referenciaévnak választania. Figyelemmel ugyanis arra, hogy a jogsértésben való részvétele szakaszos volt, a Bizottságnak vagy az érintett időszak során fennálló piaci részesedések átlagát – esetében a piac

4,69%-át – kellett volna alapul vennie a bírságkiszámításhoz, ami a közepes időtartamú jogsértések esetében inkább megfelelő lett volna, vagy legfeljebb 1998. évi piaci részesedését kellett volna figyelembe vennie a 2001. évi helyett, mivel az utóbbi évben a kartellben való részvétele – még ha bizonyítottnak is tekintjük – részleges volt. Továbbá arra hivatkozik, hogy figyelemmel arra, hogy piaci részesedése kisebb volt, mint a Transcat és a Dimon Italia piaci részesedése, a Bizottságnak nem ugyanabba a vállalkozáscsoportba kellett volna besorolnia, mint az utóbbiakat, amelyek esetében a Bizottság ugyanúgy 10 millió eurós kiindulási összeget határozott meg. A Bizottságnak tehát még az elrettentési szorzó alkalmazása előtt eltérően kellett volna megállapítania a kiindulási összegeket is.

168 A felperes különösen a jogsértés utolsó teljes éve szerinti piaci részesedés az egyes vállalkozások viszonylagos súlyának megállapítása érdekében történő referenciaszemponként felhasználását vitatja. E piaci részesedés felhasználását ki kellene igazítani minden olyan, a jelen üggyhöz hasonló esetben, amelyben a vállalkozás kartellben való részvétele megszakadt. Az ilyen esetekben ugyanis a jogsértés utolsó éve szerinti piaci részesedés nem csak a vállalkozás által a versenykorlátozó magatartás folytán elért előnyöket tükrözi, hanem azokat is, amelyeket a kartellben való részvétel megszakadásának időszakában piaci magatartása folytán ért el. Márpedig a jelen ügyben éppen ez a helyzet, mivel a felperes által elért legjelentősebb növekedés 1999 és 2000 között történt, vagyis olyan időszak során, amellyel kapcsolatban nem vitatott, hogy nem vett részt a kartellben.

169 Figyelemmel arra a tényre, hogy a Bizottság azonos számítási módszert alkalmazott mind a felperes, mind a többi olyan vállalkozás esetében, amelyek kartellben való részvétele nem szakadt meg, a megtámadott határozat sérti az egyenlő bánásmód elvét, valamint indokolása az érintett fél tekintetében illogikus.

170 A Bizottság a felperes érveinek elutasítását kéri.

171 Először is a Bizottság emlékeztet arra, hogy az ítélkezési gyakorlat szerint az azonos kiindulási összeg alkalmazása olyan vállalkozások esetében, amelyek piaci részesedései között alacsony az eltérés – mint a jelen ügyben is – nem jelenti az egyenlő bánásmód elvének megsértését. Emellett a bírságok meghatározása során széleskörű mérlegelési jogkörrel rendelkezik, és nem köteles pontos matematikai képletet alkalmazni. Mindenesetre ez az érv hatástalan, mivel a Bizottság a felperessel szemben kiszabott bírság végleges összegét az 1/2003 rendelet 23. cikkének (2) bekezdése értelmében végül 2,05 millió euróra csökkentette.

172 Másodszor a Bizottság kifejti a felperes azon érve kapcsán, amely a jogsértés utolsó teljes éve szerinti piaci részesedés referencia-szemponként való alkalmazását vitatja, hogy az ítélkezési gyakorlat szerint mérlegelési mozgástere határain belül jár el, amennyiben koherens és objektíven igazolt módon sorolja be csoportokba az érintett társaságokat a bírságok összegének meghatározása érdekében. A jogsértés utolsó teljes éve szerinti piaci részesedések megfelelően jelzik a jogsértő magatartások konkrét súlyát és az általuk a piacra gyakorolt hatást, mivel azok többek között – legalább részlegesen – magából a jogsértésből erednek.

173 Harmadszor az arra vonatkozó érvet illetően, hogy a közepes időtartamú jogsértések esetében megfelelőbb lenne az érintett vállalkozásoknak a jogsértés időszaka során fennálló piaci részesedései átlagát venni referencia-szempontnak, a Bizottság először is azt válaszolja, hogy a jelen ügyben a jogsértés nem „közepes”, hanem „hosszú” időtartamú volt. Ezt követően rámutat, hogy a piaci részesedések említett átlaga éppen azért nem képezhet olyan paramétert, amely lehetővé tenné a vállalkozások a bírságok összegének meghatározása érdekében történő csoportokba sorolását, mivel a felperes egy bizonyos időszakra felfüggesztette részvételét a kartellben. Ezen túlmenően

a Bizottságnak ezen átlag kiszámítása érdekében a kartellben részt vevő valamennyi társaságtól be kellett volna szereznie – valamennyi nehézséggel együtt, amely ezzel járhat – nem csak a 1995 és 2000 közötti nyersdohány felvásárlásaikra vonatkozó adatokat, hanem az egyes években végzett nyersdohány felvásárlások összesített értékére vonatkozó adatokat is, amely a kartell hat éve tekintetében bármelyik másik olasz dohányfeldolgozó felvásárlásainak is megfelelő.

¹⁷⁴ Mindenesetre, még ha figyelembe is kívánnánk venni az érintett vállalkozások piaci részesedéseinek átlagát a kartell évei során, és ha fel is tételezzük, hogy a felperes részesedése 5% körüli, az 5% és a 11% közötti különbség nem tűnik lényegesen nagyobbnak, mint az ítélkezési gyakorlat szerint ésszerűnek tartott 11% és a 18% közötti különbség. Egyébiránt a felperes elmélete akkor sem lenne elképzelhető, ha például csak a kartell utolsó évében vett volna részt a jogsértésben. Nem megengedhető tehát, hogy a felperes bármilyen előnyre tegyen szert a bírság csökkentése szempontjából azon tény alapján, hogy a kartell tevékenységeiben való részvétele egy évnél hosszabb ideig tartott.

¹⁷⁵ Negyedszer azt az érvet illetően, miszerint a jogsértés utolsó teljes évének felhasználását ki kellene igazítani minden olyan esetben, amikor a kartellben való részvétel megszakadt, a Bizottság megjegyzi, hogy a megtámadott határozat már figyelembe vette a felperes részvételének rövidebb időtartamát a vele szemben kiszabott bírság alapösszegének kiszámításánál. Ennélfogva a Bizottság szerint nem világos, hogy e rövidebb tartamú részvételt miért kellene figyelembe venni enyhítő körülményként is.

A Törvényszék álláspontja

- 176 Először is rá kell mutatni, hogy az egyes vállalkozások súlyának megállapítása alapjául szolgáló referenciaév kiválasztásával kapcsolatosan ugyan az iránymutatás 1.A. pontjának negyedik és ötödik bekezdése rendelkezik a vállalkozások eltérő gazdasági lehetőségének megfelelő eltérő kezelésétől, ám azt az iránymutatás nem szabályozza, hogy a vállalkozások viszonylagos súlyát melyik évhez képest kell meghatározni. E tekintetben az 5. pont a) alpontjának második bekezdése az iránymutatás egyetlen pontja, amely előírja, hogy a határozat meghozatalának évét megelőző évet kell figyelembe venni, amely viszont csupán az 1/2003 rendelet 23. cikke (2) bekezdésének második albekezdésében előírt 10%-os felső határ betartása tekintetében meghatározandó forgalomra alkalmazandó. Ebből következően az a kartellben részt vevő vállalkozások viszonylagos súlyának meghatározása érdekében nem alkalmazandó.
- 177 Az ítélezési gyakorlatból kitűnik, hogy a Bizottság köteles olyan számítási módszert választani, amely a jogsértés elkövetése idején fennálló valós gazdasági helyzet alapján teszi lehetővé az egyes érintett vállalatok méretének és gazdasági jelentőségének, valamint az általuk elkövetett jogsértés terjedelmének figyelembevételét. Ezen túlmenően az ítélezési gyakorlat szerint úgy kell a figyelembe veendő időszakot meghatározni, hogy az így kapott üzleti forgalom, vagy adott esetben a piaci részesedések egyes vállalkozások tekintetében a lehető legjobban összehasonlíthatók legyenek. Ebből következően a referenciaévnél nem kell szükségszerűen a jogsértés időtartamának utolsó teljes évének lennie (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-26/06. sz., Trioplast Wittenheim kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének [az EBHT-ban nem tették közzé] 81. és 82. pontját, valamint az ott hivatkozott ítélezési gyakorlatot).
- 178 Amint az a megtámadott határozatnak a Deltafina piaci részesedésének meghatározására vonatkozó (372) preambulumbekzdéséből kitűnik, a 2001. év – amelyet a jelen ügyben a Bizottság a vállalkozások viszonylagos súlyának meghatározása érdekében referenciaévként alkalmazott – a feldolgozók által elkövetett jogsértés utolsó teljes éve volt.

- 179 Ennek megfelelően a Bizottság a Deltafinát – amely 2001-ben 2%-os piaci részesedéssel rendelkezett – az egyik csoportba (a megtámadott határozat (372) preambulumbekzdése), valamint a 2001-ben 11,28%-os piaci részesedéssel rendelkező Dimon Italiát (a megtámadott határozat (35) preambulumbekzdése), a 10,8%-os piaci részesedéssel rendelkező Transcatatot (a megtámadott határozat (37) preambulumbekzdése) és a 8,86%-os piaci részesedéssel rendelkező felperest (a megtámadott határozat (40) preambulumbekzdése) egy másik csoportba sorolta (a megtámadott határozat (373) preambulumbekzdése). A Bizottság e besorolást, és a Deltafina esetében 1,5-szörös, míg a Transcatat és a Dimon Italia esetében 1,25-szörös elrettentési szorzó alkalmazását követően a kiindulási összeget a Deltafina esetében 37,5 millió euró összegben, a Transcatat és a Dimon Italia esetében 12,5 millió euró összegben, valamint a felperes esetében 10 millió euró összegben határozta meg (a megtámadott határozat (376) preambulumbekzdése).
- 180 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az ítélkezési gyakorlat szerint azon módszer, amely alapján az eltérő bánásmód alkalmazása érdekében a Bizottság a bírságok alapösszegének meghatározásakor a kartell tagjait csoportokba sorolja, annak ellenére, hogy az figyelmen kívül hagyja az azonos csoporton belüli vállalkozások méretbeli különbségeit, azzal a következménnyel jár, hogy az azonos csoportokba tartozó vállalkozásokra vonatkozó alapösszegek átalányjellegűvé válnak (lásd a Törvényszék T-26/02. sz., Daiichi Pharmaceutical kontra Bizottság ügyben 2006. március 15-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-713. o.] 83. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot, valamint a fenti 103. pontban hivatkozott Itochu kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 73. pontját).
- 181 Ugyanakkor a csoportba soroláskor be kell tartani az egyenlő bánásmód elvét, amely szerint tilos a hasonló helyzeteket különböző módon kezelni, és a különböző helyzeteket azonos módon kezelni, hacsak az ilyen bánásmód objektíve nem indokolt (lásd a fenti 102. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatot). Másfelől az ítélkezési gyakorlat értelmében a bírság összegének legalább arányban kell állnia a jogsértés súlyosságának értékeléséhez figyelembe vett tényezőkkel. Annak ellenőrzéséhez, hogy valamely kartell tagjainak csoportokba való sorolása megfelel-e az egyenlő bánásmód és az arányosság elvének, azt kell megvizsgálni, hogy ez a csoportba sorolás koherens és objektív módon igazolt-e (lásd ebben az értelemben a fenti 180. pontban hivatkozott Daiichi Pharmaceutical kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 84. és 85. pontját, valamint a fenti 103. pontban hivatkozott Itochu kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 74. pontját).

182 A megtámadott határozat szerint a felperes a kartellben először a 1997 októbere és 1999. november 5. közötti időszakban, másodszer pedig a 2001. május 29. és 2002. február 19. közötti időszakban, míg a többi résztvevő megszakítás nélkül 1995. szeptember 29. és 2002. február 19. között vett részt. Ugyan a Bizottság rámutatott, hogy a felperes a kartell többi tagjához képest a kartellben rövidebb ideig és szakaszos módon vett részt – amelynek időtartamát, amint azt a fenti harmadik jogalap keretében megállapítottuk, a felperes vitatja –, a Bizottság az érintett vállalkozások, köztük a felperes 2001. évi – amely a jogsértés utolsó teljes éve volt – piaci részesedésére hivatkozott, függetlenül attól, hogy a felperes a megtámadott határozat szerint csak 2001. május 29-től vett újra részt e jogsértésben.

183 Amikor tehát a Bizottság a bírságok kiindulási összegének meghatározása érdekében a jogsértés utolsó teljes évére vonatkozó piaci részesedés szempontját alkalmazta, különböző helyzeteket azonos módon kezelt. A felperes helyzete ugyanis különbözött a három másik feldolgozó helyzetétől annyiban, hogy a megtámadott határozat szerint egyrészt összevetve rövidebb ideig és szakaszosan vett részt a kartellben, másrészt pedig állítólagosan a 2001. év csupán egy részében vett részt a kartellben, míg a többi másik feldolgozó 1995 szeptemberétől 2002 februárjáig folyamatosan, megszakítás nélkül vett részt a kartellben. Ennek megfelelően a 2001. év referenciaévként való meghatározása a felperes hátrányára egyenlőtlen bánásmódot eredményez.

184 Ez az egyenlőtlen bánásmód nélkülözi az objektív igazolást. Bár a Bizottság jogosult arra, hogy a kartellben részt vevő vállalkozásnak a jogsértés utolsó teljes éve során fennálló piaci részesedését vegye figyelembe e vállalkozás méretének és egy adott piacon elért gazdasági teljesítményének, valamint az által elkövetett jogsértés terjedelmének értékeléséhez (lásd a fenti 177. pontot), ám figyelemmel kell lennie arra, hogy az egyes érintett vállalkozások piaci részesedései helyesen tükrözzék azt a gazdasági valóságot, amely a jogsértés elkövetésének idején érzékelhető volt. Márpedig főszabály szerint a jelen ügyszámhoz hasonló hosszú időtartamú jogsértések esetében az egyes vállalkozások piaci részesedései csak akkor alkalmasak arra, hogy – különösen az érintett vállalkozások csoportokba sorolása céljából – relevánsan tükrözzék az egyes

vállalkozások jogsértésben való részvétele időtartamát, illetve hogy lehetővé tegyék a lehető legösszehasonlíthatóbb eredmények elérését, ha a jogsértés Bizottság által figyelembe vett utolsó teljes éve egybeesik az egyes vállalkozások jogsértésben való részvételének időtartamával.

- 185 Ugyanakkor a jelen ügyben a Bizottság a megtámadott határozatban nem nyújt egyetlen olyan érvényes igazolást, amely alátámasztaná azt a választását, ahogy a négy érintett feldolgozót két csoportba sorolta, és különösen azt, hogy egyrészt a felperest, másrészt a Transcatabot és a Dimon Italiát – mint az SCC és a Dimon multinacionális csoport leányvállalatait – 2011. évi piaci részesedéseik alapján miért sorolta azonos csoportba. E tekintetben a Bizottság csupán annak megállapítására szorítkozik, hogy a Transcatab, a Dimon Italia és a felperes kisebb piaci részesedéssel rendelkezik, ezért „tekintetükben a bírság kiindulási összegének alacsonyabbnak kell lennie” a Deltafinához képest (a megtámadott határozat (373) preambulumbekzdése). Ezzel szemben a kartellben való részvételük eltérő időtartamára figyelemmel – beleértve a 2001. évi részvételt is – a kartell kidolgozásában és végrehajtásában játszott eltérő szerepük, valamint különböző méretük és gazdasági teljesítményük miatt nincs objektív igazolás arra, hogy a Bizottság a felperest hasonlóan kezeli, mint a Dimon Italiát és a Transcatabot, e három vállalkozást azonos csoportba sorolja, és velük szemben azonos kiindulási bírságösszeget alkalmaz.

- 186 Ilyen körülmények között – figyelemmel a megtámadott határozat (301) és (302) preambulumbekzdésében a jogsértés időtartamára vonatkozó megfontolásokra – a Bizottság nem vehette volna a 2001. évet, mint a jogsértés utolsó teljes évét figyelembe, anélkül hogy a felperessel szemben meg ne sértse az egyenlő bánásmód elvét, mivel az utóbbi a Bizottság szerint csak ezen év május 29-től vett részt a jogsértésben (lásd ebben az értelemben és analógia útján a Törvényszék T-319/94. sz., Fiskeby Board kontra Bizottság ügyben 1998. május 14-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-1331. o.] 43. pontját).

- 187 Ez még inkább igaz a fenti 150–165. pontban a harmadik jogalap értékelése kapcsán kifejtett megfontolások tükrében, miszerint a Bizottság tévesen vélte úgy, hogy a felperes 2001. május 29-étől a jogsértés megszűnéséig újra részt vett.
- 188 A fenti megfontolások összességére tekintettel meg kell állapítani, hogy azáltal, hogy valamennyi vállalkozás tekintetében a jogsértés utolsó teljes évére, vagyis 2001-re vonatkozó piaci részesedéseket alkalmazta, aminek folytán a Bizottság a felperest, a Mindót és a Transcatabot azonos csoportba sorolta, és velük szemben ugyanazt a kiindulási összeget alkalmazta a bírság tekintetében, a Bizottság megsértette az egyenlő bánásmód elvét.
- 189 E megállapítást nem kérdőjelezi meg a Bizottságnak ezzel kapcsolatosan előadott érvelése.
- 190 Elsősorban azt az érvet illetően, miszerint a jogsértés utolsó teljes évére vonatkozó piaci részesedések megfelelően jelzik a jogsértő magatartások konkrét súlyát és az általuk a versenyre gyakorolt hatást, még ha figyelembe is vesszük azt a tényt, hogy – legalább részlegesen – általában magából a jogsértésből eredhetnek, elegendő megállapítani, hogy éppen nem ez a helyzet, amennyiben a szóban forgó vállalkozás nem vett részt a jogsértésben az utolsó év egésze folyamán (lásd a fenti 184. pontot). Ezen túlmenően meg kell jegyezni, hogy – a jelen ügyhöz hasonlóan – ez a megállapítás nem akadályozhat meg egy vállalkozást abban, hogy, bizonyítsa, hogy az érintett időszak során fennálló piaci részesedése sajátos okokból nem jelzi valódi méretét, sem gazdasági erejét, sem az általa elkövetett jogsértés terjedelmét (lásd ebben az értelemben a fenti 186. pontban hivatkozott Fiskeby Board kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 42. pontját). A felperes 2001. évi piaci részesedése ugyanis, piaci részesedésének jelentős fejlődéséhez képest azon időszak alatt, amelynek során nem vett részt a kartellben, nem tekinthető a jogsértésben való részvétele eredményének, vagy legalábbis csak kisebb mértékben tekinthető annak, ahogy azt a Bizottság is elismerte a tárgyalás során. E tekintetben a Bizottság által a tárgyaláson hivatkozott azon érv, miszerint a felperes mindenestre részt vett a kartellben annak meghatározó részében, vagyis 2001 második felében, nem elfogadható. Ezt az érvet ugyanis a Bizottság nem támasztotta alá, és az lényegében ellentmondásban van azzal a megtámadott

határozatban szereplő bizottsági döntéssel, hogy a jogsértés utolsó teljes évét tekinti referenciaévnak. Mindenesetre – amint az a harmadik jogalap értékelése során megállapítást nyert (lásd a fenti 150–165. pontot) – a Bizottság nem bizonyította a jogilag megkövetelt módon, hogy a felperes 2001 második félévében részt vett volna a kartellben.

- ¹⁹¹ Másodsorban azzal az érveléssel kapcsolatosan, amely lényegében az átlagos piaci részesedések felhasználásának vitatására irányul azon indokkal, hogy a Bizottságnak be kellett volna szereznie bizonyos számú információt, ami nehézséget okozott volna számára, elegendő rámutatni, hogy az általa a 2001. év tekintetében megállapított piaci részesedések tekintetében a Bizottság kizárólag a vállalkozások által szolgáltatott információkat használta fel. A megtámadott határozat (31), (35), (37) és (40) preambulumbekzdéséből ugyanis kitűnik, hogy a Deltafina, a Dimon Italia, a Transcatab és a felperes piaci részesedései – amelyeket a Bizottság a megtámadott határozat (372) és (373) preambulumbekzdésében a bíróságok kiindulási összegének meghatározása és az eltérő bánásmód érdekében felhasznált – megfelelnek az egyes vállalkozások saját becsléseinek. Egyébiránt – amint az a Bizottság által a Törvényesség kérésére az iratok között benyújtott dokumentumokból kitűnik – a Bizottság birtokában voltak a vállalkozások 1999 és 2002 közötti piaci részesedésére vonatkozó adatok, amelyeket saját kifejezett kérésére a közigazgatási eljárás során átadtak neki. Ennek megfelelően az az érv, miszerint különösen nehéz lett volna a Bizottság számára más adatokat beszerezni, elfogadhatatlan, mivel a megtámadott határozatból kitűnik, hogy a Bizottság e határozatot olyan adatokra alapozta, amelyek a 1999 és 2002 közötti évekre vonatkoznak, és amelyekről maga vélte úgy, hogy meg kell kérni a feldolgozóktól, amelyek ezeket be is nyújtották számára.

- ¹⁹² Harmadsorban az arra vonatkozó érvelésről, hogy a megtámadott határozat a vele szemben kiszabott bírság alapösszegének kiszámításánál már figyelembe vette, hogy a felperes rövidebb ideig vett részt a kartellben, elegendő megállapítani, hogy a jelen

jogalap valójában a bírság kiindulási összege megállapításának vitatására irányul, amely a jogsértés súlya, és nem pedig időtartama alapján történt. Egyébiránt a Bizottság állításával ellentétben, a felperes nem kérte, hogy a Bizottság rövidebb tartamú részvételét enyhítő körülményként vegye figyelembe.

¹⁹³ Negyedsorban a Bizottság azon érvével kapcsolatban, miszerint a jelen jogalap szükségképpen feltételezné a felperes egy évnél jóval hosszabb tartamú részvételét a kartellben, és hogy ennek következtében nehezen lenne igazolható, hogy a felperes a bírság mérséklése kapcsán e körülmény alapján előnyre tegyen szert, meg kell állapítani, hogy tisztán hipotetikus, bizonyító erővel nem rendelkező érvről van szó. A Bizottság által hivatkozott azon feltevés mellett ugyanis, miszerint egy vállalkozás részvétele valamely kartellben csak az utolsó évre korlátozódik, kizárólag az erre az évre vonatkozó piaci részesedést lehet figyelembe venni. Mivel a jelen ügyben nem ez a helyzet, a Bizottság nem fejt ki, hogy a felperes hogyan és mennyiben tehetne szert előnyre az alapján, hogy a kartellben való részvétele jelentősen meghaladta a jogsértés utolsó évét.

¹⁹⁴ Végül a felperes 2001. évi felvásárlásai mértékének a Bizottság által a tárgyalás során javasolt értelmezését illetően, amely annak bizonyítására irányult, hogy a felperes 2001. évi piaci részesedését lényegében alulértékelt, elegendő annyit megjegyezni, hogy ezt az érvet el kell utasítani, mivel megkérdőjelezi a Bizottság által a megtámadott határozatban megállapítottakat.

¹⁹⁵ A második jogalapnak tehát helyt kell adni, mivel azáltal, hogy a felperessel szemben meghatározott kiindulási összeget a felperes 2001. évi piaci részesedésére alapozta, a Bizottság megsértette az egyenlő bánásmód elvét. Az ebből a megállapításból a bírság összegének meghatározása kapcsán levonandó következtetéseket a 265. és azt követő pontokban vizsgáljuk meg.

5. *A negyedik, a felperes által játszott „zavaró” szerep alapján a bírság összegének nem megfelelő mértékű csökkentésére, valamint az egyéb enyhítő körülmények figyelembevételének elmulasztására vonatkozó jogalapról*

- 196 A felperes azt kifogásolja, hogy a Bizottság vele szemben nem alkalmazta a bírság alapösszegének 30%-os csökkentését.
- 197 A felperes érvelése két részre tagolódik. Az első részben a felperes kifejti, hogy a Bizottság figyelmen kívül hagyta az általa elszenvedett nyomásból eredő enyhítő körülményt, valamint az általa a jogsértésben játszott tisztán passzív szerepet. A második részben a felperes azt állítja, hogy azáltal, hogy a Bizottság bár elismerte enyhítő körülményként a „kartell céljainak gyakori megzavarását”, az iránymutatás alapján nem tulajdonított kellő súlyt annak, hogy *de facto* nem teljesítette módszeresen a kartell határozatait.

Az első, arra vonatkozó részről, hogy a Bizottság figyelmen kívül hagyta az által elszenvedett nyomáson, valamint az általa a jogsértésben játszott tisztán passzív szerepen alapuló enyhítő körülményeket

A felek érvei

- 198 A felperes emlékeztet arra, hogy már a közigazgatási eljárás során kifejtette, miszerint formális részvétele a kartellben a többi feldolgozó részéről elszenvedett nyomás eredménye volt, és a többiektől várható megtorlástól való félelem indította arra, hogy látszólagos csatlakozásra utaló hozzáállást tanúsítson a kartell „kemény magjának” kívánságaival kapcsolatban, amelyet a Deltafina, a Dimon Italia és a Transcatlab képviselt.

199 Állítása alátámasztása érdekében a felperes emlékeztet arra, hogy a következő bizonyítékokat nyújtotta be:

- a Dimon Italia 1997. október 9-i belső feljegyzése (39281-4670/4671. sz. dokumentum), amely a Deltafina azon kezdeményezésére utal, amelynek célja megállapodás létrehozása az „öt nagy” olasz feldolgozó között, amely igazolja az utóbbi által az ágazat valamennyi, jelentős piaci jelenléttel bíró vállalkozására a feldolgozók közötti kartell létrehozása érdekében gyakorolt nyomás fennállását;
- a 1997. évi betakarításra vonatkozó dokumentum (38281-434/435. sz. dokumentum), amelyet a Deltafina küldött meg a többi feldolgozónak, utalva az „együttes fellépésre irányuló szándékára a piac esetleges külső megzavarásával kapcsolatban”;
- a Transcat tab által 2002. április 9-én benyújtott feljegyzés (38281-04103. sz. dokumentum), amelyben az elismeri, hogy 1996-ban megállapodott a Deltafinával és a Dimon Italiával, hogy „lehetőségek szerint nyomást gyakorolnak annak érdekében, hogy a [versenykorlátozó] stratégiákat a többi Olaszországban működő feldolgozó is elfogadjja”;
- a Dimon Italia egyik alkalmazottja által az e vállalkozás egy másik alkalmazottjának 2001. május 10-én küldött levél (38281-04856. sz. dokumentum), amely utalást tartalmaz arra, hogy az közös látogatást tervez a Transcat tabbal egyes ügyfeleknél (felvásárlóknál) annak érdekében, hogy megvitassák velük a „piaccai kapcsolatos helyzetet”, valamint a más feldolgozóktól (akik nem voltak részei a kartellnek) történő dohányfelvásárlással kapcsolatos kockázatokat, amely feldolgozók között feltehetően szerepelt a felperes is, aki ebben az időpontban teljesen önállóan működött, és a piacot zavaró tényezőként fogták fel.

- 200 Ezen túlmenően a felperes azt állítja, hogy a közigazgatási eljárás során azt is állította, hogy részvétele kezdettől fogva passzív és/vagy követő volt, és az is maradt a vele szemben kifogásolt jogsértés teljes időtartama alatt.
- 201 A felperes ezen bizonyítékai és a közigazgatási eljárás során tett pontos állításai ellenére a megtámadott határozat semmilyen utalást nem tartalmaz a vele szemben a Deltafina és a „kemény mag” két másik tagja által gyakorolt kényszerítésre.
- 202 Válaszában a felperes kiemeli, hogy a bírság összegének kiszámításánál a Bizottság köteles figyelembe venni minden olyan enyhítő körülményt, az amelyre való hivatkozás jogát az adott vállalkozás bizonyította, és nem hagyhat figyelmen kívül ezek közül egyet vagy többet, anélkül hogy döntését ne indokolná.
- 203 A felperes által elszenvedett nyomás figyelmen kívül hagyása továbbá a vizsgálat gondos és pártatlan vezetésre irányuló kötelezettség megsértését is jelenti.
- 204 Végül a felperes vitatja azt, hogy a Bizottság pusztán azért alkalmazta vele szemben azt az ítélkezési gyakorlatban kimunkált elvet, amely a vállalkozás jogsértésben való részvételének kizárólagosan passzív jellege tagadására irányul, mert nem jelentette be a kartellt. Ezen elvnek a „nagy méretű vállalkozásokra” és a családi méretű vállalkozásokra azonos szigorral történő alkalmazása méltánytalan és aránytalan.
- 205 A Bizottság a negyedik jogalap első részének elutasítását kéri.

A Törvényszék álláspontja

- 206 Először is meg kell állapítani, hogy a felperes érvelésében nem tesz egyértelmű különbséget azon többször hivatkozott tény között, hogy a kartell „kemény magja” megtorlás fenyegetésével kényszerítette az abban való részvételre, mivel strukturálisan gyenge volt versenytársaihoz képest, másrészt pedig azon tény között, hogy úgy döntött, hogy „visszafogott magatartás tanúsításával” vesz részt abban, így részvétele felületes, magatartása pedig passzív és/vagy követő maradt.
- 207 A felperes által hivatkozott két körülményt elkülönülten kell megvizsgálni. Ugyanis, bár e két körülmény szorosan kapcsolódhat egymáshoz, és azok úgy értelmezhetők, mint amelyek egymás következményei – mivel a „visszafogott magatartás tanúsítása” lehet a kényszerhelyzetre utaló kifejezés, és annak megnyilvánulása –, ugyanakkor ezek két különböző helyzethez és időponthoz kapcsolódnak, hiszen a felperes által elszenvedett nyomás főként a kartellhez való „kikényszerített” csatlakozását megelőzően, míg a „passzív” és/vagy „követő” szerep ezt követően nyilvánult meg.
- 208 Ennélfogva előbb meg kell vizsgálni az arra vonatkozó kifogást, hogy a Bizottság nem vette figyelembe a felperes kartellben való részvételének kikényszerített jellegét, majd a jogsértésben játszott kizárólagosan passzív vagy követő szerepén alapuló enyhítő körülményt.
- 209 Különösen azt kell megállapítani, hogy a Bizottság megalapozottan, és az azt terhelő indokolási kötelezettség megsértése nélkül utasította el először annak elismerését, hogy a felperest kényszerítették a kartellben való részvételre, majd másodsor az, hogy passzív szerepet játszott annak végrehajtásában.

– Az arra vonatkozó kifogásról, hogy a Bizottság nem vette figyelembe a felperes kartellben való részvételének kikényszerített jellegét

- 210 A felperes arra hivatkozik, hogy bár a közigazgatási eljárás során beszerzett bizonyítékok bizonyították a vele szemben lényegében a Deltafina, de a kartell „kemény magjának” más tagjai részéről is alkalmazott fenyegetések vagy nyomás létezését, a Bizottság nem vette azokat figyelembe.
- 211 Mindenekelőtt meg kell állapítani, hogy az olyan fenyegetések és nyomás létezése, amelyek célja valamely vállalkozás arra való rávétele, hogy részt vegyen a versenyjogi szabályok megsértésében, nem képezi részét az iránymutatásban felsorolt enyhítő körülményeknek.
- 212 Az ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy a vállalkozások által annak érdekében gyakorolt nyomás, hogy más vállalkozásokat rávegyenek a versenyjogi jogsértésben való részvételre, – a nyomásgyakorlás jelentőségétől függetlenül – nem mentesíti az érintett vállalkozást az elkövetett jogsértésért való felelőssége alól, továbbá egyáltalán nem változtat a kartell súlyán, és a bírságok összegeinek kiszámítása szempontjából nem minősülhet enyhítő körülménynek, mivel az érintett vállalkozás az esetleges nyomásgyakorlást bejelentette volna az illetékes hatóságoknak, és panaszt nyújthatott volna be azokhoz (lásd ebben az értelemben a fenti 69. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 369. és 370. pontját és a Törvényszék T-62/02. sz., Union Pigments kontra Bizottság ügyben 2005. november 29-én hozott ítéletének [EBHT 2005., II-5057. o.] 63. pontját).
- 213 Következésképpen a Bizottság nem volt köteles a jelen ügyben hivatkozott fenyegetéseket enyhítő körülményként figyelembe venni (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-109/02., T-118/02., T-122/02., T-125/02., T-126/02., T-128/02., T-129/02., T-132/02. és T-136/02. sz., Bolloré és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2007. április 26-án hozott ítéletének [EBHT 2007., II-947. o.] 640. pontját).
- 214 E megállapítást nem vonják kétségbe a felperes által felhozott érvek sem.

215 Az iratokból ugyanis kitűnik, hogy bár lehetséges, hogy a felperesre más, a szóban forgó kartellt már végrehajtó vállalkozások nyomást gyakoroltak, amikor 1997-ben független szereplőként belépett a piacra, ugyanakkor nem tűnik ki az iratokból, hogy legalább megpróbálta volna bejelenteni e nyomásgyakorlást az illetékes hatóságoknak, és egyébként az sem, hogy különösen az első időkben azokat teljesen passzív módon szenvedte el (lásd az alábbi 221–224. pontot).

216 A fentiek tükrében e kifogást el kell utasítani.

– Az arra vonatkozó kifogásról, hogy a Bizottság nem vette figyelembe a felperes által játszott kizárólagosan passzív vagy követő szerepet

217 Az iránymutatás 3. pontjának első francia bekezdése szerint a bírság alapösszege olyan enyhítő körülmények hatására csökken, mint például „a jogsértés kizárólag passzív módon vagy követő szerepben történő elkövetése”.

218 E tekintetben az ítélezési gyakorlat szerint valamely vállalkozás kartellen belüli passzív szerepének megítélésekor figyelembe vehető tényező lehet többek között az, ha a kartell többi tagjához képest érezhetően ritkábban vesz részt a kartelltalálkozókon (a Törvényszék T-220/00. sz., Cheil Jedang kontra Bizottság ügyben 2003. július 9-én hozott ítéletének [EBHT 2003., II-2473. o.] 168. pontja; lásd a fenti 97. pontban hivatkozott Tokai Carbon és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 331. pontját, és az ott hivatkozott ítélezési gyakorlatot), vagy ha a jogsértés tárgyát képező piacra később lép be, függetlenül a jogsértésben való részvétel időtartamától (lásd ebben az értelemben a Bíróság 240/82–242/82., 261/82., 262/82., 268/82. és 269/82. sz., Stichting Sigarettenindustrie és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 1985. december 10-én hozott ítéletének [EBHT 1985., 3831. o.] 100. pontját, valamint a fenti 77. pontban hivatkozott Carbone-Lorraine kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 164. pontját és az ott hivatkozott ítélezési gyakorlatot), vagy ha a jogsértésben részt vett valamely másik vállalkozás képviselője erre vonatkozóan kifejezetten

nyilatkozatott tesz (lásd a fenti 97. pontban hivatkozott Tokai Carbon és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 331. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot). Egyébként a Törvényszék úgy találta, hogy a kartell valamely tagjának a „kizárólag passzív” szerepe azt jelenti, hogy az érintett vállalkozás „visszafogottan” viselkedik, vagyis nem vesz részt aktívan a versenyellenes megállapodás vagy megállapodások kidolgozásában (lásd a fenti 105. pontban hivatkozott Jungbunzlauer kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 252. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

219 Először is meg kell jegyezni, hogy a harmadik jogalap keretében a felperes kartellben való részvételének 1999-ben történt megszüntetésével, valamint a 2001. május 29. és 2002. február 19. közötti részvételével kapcsolatban levont következtetésekre figyelemmel csak a 1997 októbere és 1999 februárja közötti időszak tekintetében szükséges dönteni a felperes kizárólagosan passzív vagy követő szerepének fennállásáról.

220 Először is az említett jogsértő időszak vonatkozásában a felperes nem állíthatja meg-alapozottan enyhítő körülményként, hogy kénytelen volt részt venni a kartellben. Még ha feltételezzük is, hogy bizonyított, miszerint a kartell többi tagja – amelyeket a felperes „kemény magnak” minősít – gazdasági nyomást gyakorolt a felperesre avégett, hogy ez utóbbi jóváhagyja a kartellmegállapodásokat, miután csatlakozott a kartellhez, alkalmazkodott a kartell tagjainak határozataihoz, anélkül hogy kizárólag passzív módon vagy „követő” szerepben követte volna el a jogsértést. Amint azt az iránymutatás kimondja, csak a „kizárólag” passzív vagy követő szerep adhat okot a bírság összegének csökkentésére. Nem elegendő tehát az, ha az érintett vállalkozás a kartell bizonyos időszakaiban, vagy a kartell bizonyos megállapodásai tekintetében viselkedett „visszafogottan” (lásd ebben az értelemben a fenti 105. pontban hivatkozott Jungbunzlauer kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 254. pontját, valamint a fenti 97. pontban hivatkozott Tokai Carbon és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 179. pontját).

- 221 Másodszer ezt az értékelést alátámasztja az a tény, hogy az érintett időszak során a felperes rendszeresen részt vett a kartell találkozóiin. Amint arra a Bizottság rámutat, 1997 októbere és 1998 decembere között a felperes tizenkét találkozóból tízen részt vett (lásd e tekintetben a megtámadott határozat (124), ((128), (129), (131), (132), (142), (144), (146) és (155) preambulumbekkezdését), és az a két találkozó, amelyen ezen időszak során nem vett részt, a 1998. október 16-án és 22-én tartott találkozó volt (a megtámadott határozat (145) és (152) preambulumbekkezdése). Továbbá ezek közül két találkozóra a felperes helyiségeiben került sor. A 1997. október 20-án tartott találkozóóról (a megtámadott határozat (128) preambulumbekkezdése), és a 1998. december 2-án tartott találkozóóról (a megtámadott határozat (146) preambulumbekkezdése) van szó. Végül a megtámadott határozat (150) preambulumbekkezdéséből kitűnik, hogy a felperes 1998. július 2-án megállapodott a Dimon Italiával, a Deltafinával és a Transcatabbal az ATI egy ajánlati felhívásán ajánlandó maximális árról.
- 222 Harmadszor a megtámadott határozatból az is kitűnik (lásd a megtámadott határozat (131) preambulumbekkezdését), hogy 1998. május 29-én a felperes meghívta a Deltafina, a Dimon Italia és a Transcatab elnökeit, hogy vegyenek részt a 1998. június 4-én tartandó találkozóon. E találkozót követően egy további találkozót is összehívott 1998. július 2-ára, amelyre azonban 1998. július 4-én került sor. E találkozó során írásbeli megállapodást – az úgynevezett „Villa Grazioli”-megállapodást – kötöttek, amelyt a felperes képviselője készítet elő vagy írt le, és amelynek célja a Burley, Bright és DAC nyersdohányfajták felvásárlási árának rögzítése volt (a megtámadott határozat (132) preambulumbekkezdése).
- 223 E tekintetben a felperes tévesen értékeli alul az általa az e megállapodás előkészítését célzó kartelltalálkozókon betöltött elnöki szerepet, azt állítva, hogy e szerep lényegében csak csupán adminisztratív feladatokkal járt, amely egyáltalán nem befolyásolta a megállapodás megalkotását és megszerkesztését. A találkozók összehívása, a napirend megtervezése, a találkozókra tekintettel előkészítő iratok szétosztása összeegyeztethetetlen a visszafogott, passzív szereppel. Az ilyen kezdeményezések kedvező és aktív hozzáállásra utalnak a felperes részéről a kartell kidolgozása, folytatása és ellenőrzése kapcsán. Egyébiránt ezzel kapcsolatban az a tény, hogy a felperes elnöke, B. (aki a társaságot irányította) maga vett részt a kartelltalálkozókon annak ellenére, hogy e vállalkozáson belül nem volt a kartell többi tagjének megfelelő hierarchikus rend, jelzésértékű. Márpedig ezek a körülmények egyáltalán nem bizonyítják, hogy

a felperes szerepe „kizárólag passzív vagy követő” volt (lásd ebben az értelemben és analógiával a fenti 105. pontban hivatkozott Jungbunzlauer kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 257. pontját).

- 224 Egyébiránt a felperes nem hivatkozik olyan sajátos körülményekre, sem bizonyítékokra – mint például a kartell más tagjainak nyilatkozatai –, amelyek bizonyítanák, hogy magatartása annak tisztán passzív vagy követő jellege miatt a szóban forgó találkozóknak során jelentősen különbözött volna a kartell más tagjainak magatartásától.
- 225 Ráadásul, ha valamely vállalkozás részt vett – akár anélkül is, hogy aktív szerepet játszott volna – versenyellenes célú találkozókon, úgy kell tekinteni, hogy részt vett a kartellben, amennyiben nem bizonyítja, hogy nyíltan távol tartotta magát a jogellenes összefonódástól. A felperes a találkozókon való részvételével csatlakozott, vagy legalábbis a többi résztvevővel elhitette, hogy lényegében csatlakozik az ott kötött versenyellenes megállapodások tartalmához (lásd ebben az értelemben a fenti 131. pontban hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 81., 82. és 85. pontját).
- 226 E tekintetben nem lehet elfogadni a felperes azon állítását, miszerint ennek az ítélkezési gyakorlatnak a nagyméretű vállalkozásokra amelyek olyan jogi-gazdasági ismeretekkel és infrastruktúrával rendelkeznek, amelyek lehetővé teszik számukra magatartásuk jogsértő jellegének, és következményeinek jobb értékelését – és a családi kisvállalkozásokra – amelyek nem feltétlenül tekintenek jogellenesnek bizonyos magatartásokat – azonos szigorral történő alkalmazása méltánytalan és aránytalan. Elegendő ugyanis arra emlékeztetni, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az iránymutatás 1.A. pontjának ötödik bekezdése lehetővé teszi a Bizottság számára, hogy felemelje a nagyméretű vállalkozásokra kiszabott bírságot, de nem kötelezi arra, hogy a szerény méretű vállalkozásokkal szemben megállapítottat csökkentse. Ráadásul mivel az EK 81. cikk (1) bekezdésének a)–c) pontja kifejezetten megerősíti, hogy a szóban forgó megállapodás összeegyeztethetetlen a versenyszabályokkal, és állandó ítélkezési gyakorlat is kimondja ezt, a felperes nem állíthatja, hogy nem ismerte

kellőképpen a vonatkozó jogot. Egyébként a megtámadott határozatból kiderül, hogy az elkövetésben részt vevő vállalkozások teljesen tudatában voltak annak, hogy az árak meghatározására, a piac felosztására és az ügyfelek elosztására irányuló megállapodások jogellenesek (lásd ebben az értelemben és analógia útján a fenti 89. pontban hivatkozott SNCZ kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 82. pontját).

227 Mindenesetre az ítélkezési gyakorlat szerint ahhoz, hogy a versenyjogi szabályok megsértése szándékosnak legyen tekinthető, nincs szükség arra, hogy a vállalkozás tudatában legyen annak, hogy megsérti e szabályokat, hanem elég az, ha nem kerülhette el figyelmét az, hogy magatartásának célja a verseny korlátozása (a Törvényszék T-143/89. sz., Ferriere Nord kontra Bizottság ügyben 1995. április 6-án hozott ítéletének [EBHT 1995., II-917. o.] 41. pontja, valamint a fenti 89. pontban hivatkozott SNCZ kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 83. pontja).

228 Továbbá a Bizottság egyáltalán nem köteles a bírságot mérsékelni, amikor az érintett vállalkozások kis- és közepes vállalkozások (kkv-k). A jogalkotó a vállalkozások méretét az 1/2003 rendelet 23. cikkének (2) bekezdésében és az iránymutatás rendelkezéseiben megállapított felső határral figyelembe vette. Ezekről a méretre vonatkozó megfontolásoktól eltekintve semmi ok másként kezelni a kkv-kat, mint az egyéb vállalkozásokat. Az, hogy valamely vállalkozás kkv, nem mentesíti a versenyszabályok tiszteletben tartásának kötelezettsége alól (lásd ebben az értelemben a fenti 89. pontban hivatkozott SNCZ kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 84. pontját; lásd továbbá ebben az értelemben a Törvényszék T-18/03. sz., CD-Contact Data GmbH kontra Bizottság ügyben 2009. április 30-án hozott ítéletének [EBHT 2009., II-1021. o.] 115. pontját).

229 Következésképpen a Bizottság nem sértette meg az iránymutatást, amikor a felperessel szemben megtagadta az enyhítő körülményeknek azon a címen történő figyelembevételét, hogy az kizárólag passzív módon vagy követő szerepben követte volna el a jogsértést.

– Az indokolás hiányáról

- 230 A felperes lényegében arra hivatkozik, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban nem nyújtott indokolást a kartellben játszott passzív szerepét, illetve a felperest részvételre kényszerítő nyomást illetően.
- 231 E tekintetben meg kell állapítani egyrészt, hogy a felperes által a kifogásközlésre adott válaszában kifejezetten enyhítő körülményként hivatkozott körülmények között nem szerepel a jogsértésben játszott passzív szerepére vonatkozó körülmény, másrészt pedig, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban valóban nem vette figyelembe ezt a mentő körülményt.
- 232 Nem lehet ugyanakkor arra a tényre érvet alapítani, hogy a megtámadott határozat enyhítő körülményekre vonatkozó részében a Bizottság nem nyújtott magyarázatot azon indokok tekintetében, amelyek miatt úgy vélte, hogy a felperes kifogásközlésre adott válaszában ezzel kapcsolatosan hivatkozott egyes körülményeket nem köteles figyelembe venni.
- 233 E tekintetben fontos emlékeztetni arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint ugyan a Bizottság az EK 253. cikk alapján köteles úgy indokolni határozatait, hogy megemlíti azokat a körülményeket, amelyek a határozatot igazolják, továbbá azokat a megfontolásokat, amelyek alapján e határozatot meghozta, ám e rendelkezés követeli meg, hogy a Bizottság kifejtse az összes olyan ténybeli és jogi elemet, amelyet a közigazgatási eljárás során megvizsgált (a Bíróság 322/81. sz., *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin kontra Bizottság* ügyben 1983. november 9-én hozott ítéletének [EBHT 1983., 3461. o.] 14. és 15. pontja, valamint a fenti 186. pontban hivatkozott *Fiskeby Board kontra Bizottság* ügyben hozott ítélet 127. pontja).

- 234 Márpedig a megtámadott határozat (380) preambulumbekzdéséből kitűnik, hogy a Bizottság 30%-kal csökkentette a felperessel szemben kiszabandó bírság alapösszegét, mivel átfogóan úgy értékelte, hogy az enyhítő körülmények alapján és a jelentőséggel bíró körülmények összességére figyelemmel helye van a bírság esetleges csökkentésének.
- 235 Ezt a kifogást tehát el kell utasítani. Következésképpen a negyedik jogalap első részét teljes egészében el kell utasítani.

A második, arra vonatkozó részről, hogy a Bizottság nem vette megfelelően figyelembe a „kartell céljainak gyakori megzavarásával” kapcsolatos enyhítő körülményt, amely a kartell határozatainak rendszeres végre nem hajtásából állt

A felek érvei

- 236 A felperes arra hivatkozik, hogy a közigazgatási eljárás során is kijelentette, hogy nem hajtotta végre a kartell határozatait. E megállapodásokat módszeresen egyáltalán nem hajtotta végre, nem csupán a 1999. év szinte egésze során, hanem a 2001 májusa és 2002 februárja közötti időszak alatt sem. A 1997 októbere és 1999 februárja közötti időszakot illetően a felperes arra is hivatkozhat, hogy a kartell határozatait részlegesen és helyel-közzel hajtotta végre, amely alapján a versenykorlátozó megállapodások vagy magatartások tényleges végre nem hajtására vonatkozó enyhítő körülmény címen a bírság összegének csökkentésének lett volna helye.

- 237 Az iránymutatás ugyanis nem utal arra, hogy ez a körülmény csak a megállapodások teljes és módszeres végre nem hajtása esetén lenne alkalmazható. Ennek megfelelően ellentétes lenne a hátrányos megkülönböztetés tilalma és az arányosság elvével, ha a Bizottság nem ismerné el, hogy a kartell valamely tagja csak részlegesen hajtotta végre a korlátozó megállapodásokat, mivel ez nem tartaná tiszteletben a jogsértésben érintett vállalkozások egyedi magatartásai súlyának különböző szintjei megkülönböztetésére irányuló kötelezettséget.
- 238 A jelen jogalapot összefoglalva a felperes tehát azt kéri a Törvényszéktől, hogy vizsgálja felül a vele szemben kiszabott bírság alapösszegére vonatkozóan alkalmazott csökkentést, és azt csökkentse még jelentősebb mértékben, így véve figyelembe a vele szemben gyakorolt kényszerrel, és az általa játszott kizárólag passzív szereppel kapcsolatos enyhítő körülményt, valamint a kartell céljainak gyakori megzavarásával kapcsolatos enyhítő körülmény tényleges hatását.
- 239 A Bizottság a negyedik jogalap második részének elutasítását kéri.

A Törvényszék álláspontja

- 240 A jelen résszel a felperes a bírság összegének „a versenykorlátozó megállapodások vagy magatartások tényleges végrehajtásának elmaradása” alapján csökkentését kéri, ami részét képezi az iránymutatás 3. pontjában szereplő enyhítő körülményeknek. Álláspontja szerint a bírság alapösszegének 30%-kal való csökkentése nem tükrözi teljes mértékben a kartell céljainak gyakori megzavarásával járó enyhítő körülményt, amely valójában a kartell határozatai módszeres végre nem hajtásának bizonyult.

- 241 Márpedig az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a Bizottság csak akkor köteles a kartell végrehajtásának elmaradását enyhítő körülményként tekintetbe venni, ha az e körülményre hivatkozó vállalkozás bizonyítani tudja, hogy egyértelműen és nagymértékben megszegte a kartell végrehajtásához kapcsolódó kötelezettségeket, olyannyira, hogy ezáltal megzavarta annak működését, valamint hogy színleg nem is csatlakozott a megállapodáshoz avégett, hogy a többi vállalkozást a kérdéses kartell végrehajtására ösztönözze (a fenti 180. pontban hivatkozott Daiichi Pharmaceutical kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 113. pontja, valamint a fenti 77. pontban hivatkozott Carbone-Lorraine kontra Bizottság ügyben 2008. október 8-án hozott ítélet 196. pontja). Túl könnyű lenne a jogellenes kartell nyereségéből részesülő vállalkozások számára csökkenteni a súlyos bírság megfizetésének kockázatát, ha azon az alapon lennének jogosultak a bírság csökkentésére, hogy csak korlátozott szerepet játszottak a jogsértés végrehajtásában, miközben a fellépésük ösztönzött más vállalkozásokat arra, hogy a versenyt súlyosabban sértő módon járjanak el (a fenti 73. pontban hivatkozott Mannesmannröhren-Werke kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 277. és 278. pontja és a fenti 103. pontban hivatkozott Itochu kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 145. pontja).
- 242 Továbbá az iránymutatás nem írja elő, hogy a Bizottságnak rendszerszerűen különkülön figyelembe kell vennie annak 3. pontjában szereplő minden egyes enyhítő körülményt. Az ítélkezési gyakorlat alapján ebből az következik, hogy a Bizottság nem köteles e címen automatikusan tovább csökkenteni a bírságot, mivel azt, hogy enyhítő körülmény címen helyénvaló-e a bírság csökkentése, a jelentőséggel bíró körülmények összessége alapján, átfogó értékeléssel kell megállapítani.
- 243 A jelen ügyben a Bizottság a megtámadott határozat (380) preambulumbekzdésében az alábbiakat állapította meg:

„A Romana Tabacchi a kartell számos területén nem vett részt (főként azon részeiben, amelyek a termelőktől való közvetlen felvásárlásokat érintették, akiktől a felperes csak 2000-ben kezdett korlátozott mennyiségeket kezdett felvásárolni) [...] Továbbá a Romana Tabacchi magatartása gyakran olyan mértékben megzavarta a kartell tárgyát,

hogy a többi résztvevő kénytelen volt megvitatni, hogy milyen reakciót tanúsítsanak e magatartással szemben [...] E körülmények a Romana Tabacchival szemben kiszabott bírság alapösszegének 30%-kal történő csökkentését indokolják.”

- 244 Amint arra a Bizottság helyesen rámutat, pusztán e preambulumbekzdés elolvasásából is kitűnik, hogy a felperes által a jelen kifogásban hivatkozott körülményt már megfelelően figyelembe vette.
- 245 A fenti megfontolások összességéből következik, hogy a felperes által a jelen jogalap keretében megfogalmazott kifogásokat és érveket mint megalapozatlanokat el kell utasítani.

6. Az ötödik, a bírságnak a felperes tulajdonosi szerkezetére és tényleges teherviselő képességére tekintettel méltánytalan és aránytalan jellegére vonatkozó jogalapról

A felek érvei

- 246 A felperes úgy véli, hogy a vele szemben kiszabott bírság – amelynek összege társasági tőkéjének majdnem kétszeresét teszi ki – méltánytalan és aránytalan. Közelebbről, a jelen ügy a Bizottság által elkövetett „hivatali visszásság” ékes példája. A bírság-kiszámítással kapcsolatos diszkrecionális jogkörét a jelen ügyben szokatlanul jelentősen visszaélészerűen gyakorolta, mivel ezzel párhuzamosan a kartell legnagyobb és legerősebb tagjaival szemben engedékenységi politikát alkalmazott, amely összességében ritkán tapasztalható méltánytalan eredménnyel jár. A Bizottság felperessel

szemben tanúsított gondatlansága és felszínes hozzáállása vezetett ahhoz a paradox helyzethez, hogy a Bizottság a felperesnek címezte a legsúlyosabb, százalékosan forgalma 10%-ának megfelelő szankciót, amellyel a Bizottság lényegében arra ítélte, hogy hagyja el a piacot, annak ellenére, hogy a felperes volt az egyetlen, aki veszélyeztette a kartell stabilitását, amelyben korlátozott időtartamig vett részt, részvétele pedig egyébként csak a kartell bizonyos területeire korlátozódott.

²⁴⁷ A megtámadott határozat által meghatározott egyenlőtlen elosztás a kartellnek a Bizottság részéről engedékenységgben részesülő „kemény magja” tagjai és a felperes között az iránymutatás mechanikus és formalista alkalmazásából következik, amely ellentétes a büntetések egyéniesítésének és fokozatosságának elvével.

²⁴⁸ E tekintetben a felperes azt is hangsúlyozta, hogy a vele szemben alkalmazott bírságnak a forgalom 1/2003 rendelet 23. cikkének (2) bekezdésében előírt 10%-ának megfelelő felső határának alkalmazását megelőző összege (8,75 millió euró) 2004/2005. évi forgalma több mint 42%-ának felelt meg, míg a Deltafinával szemben kiszabott bírság (30 millió euró) csak az utóbbi vállalkozás forgalmának 31%-át tette ki azonos időszakban. A Bizottságnak meg kellett volna előznie az ilyen „mellékhatásokat”, úgy, hogy erre maximális figyelmet fordít az iránymutatás alkalmazása során a végső határozat meghozatalának szakaszában.

²⁴⁹ Egyébiránt a felperessel szemben kiszabott bírság nem csak sérti az arányosság elvét, hanem lényegében nélkülözi a hatékony érvényesülést, mivel helyrehozhatatlanul veszélyezteti a felperes létezését. Mivel ugyanis a bírság körülbelül a felperes társasági tőkéje kétszeresének felel meg, végrehajtása esetén a felperes felszámolásának kockázatával jár.

250 A felperes továbbá az iránymutatás 5. pontjának b) alpontjára hivatkozik, amelyet úgy kell értelmezni, hogy valamely vállalkozás akkor minősül fizetéképtelennek, ha a magas összegű pénzbeli szankció alkalmas arra, hogy annak súlyosabb pénzügyi és gazdasági kárt okozzon, vagy fizetéképtelensége annak haladéktalan felszámolásához vagy csődjéhez vezessen. Emellett emlékeztet arra, hogy az ítélkezési gyakorlat szerint a vállalkozás valós teherviselő képessége csak a sajátos társadalmi környezetben értelmezhető, amely azokból a következményekből tevődik össze, amelyeket a bírság megfizetése eredményezne a munkanélküliség növekedése, vagy az érintett vállalkozással kapcsolatos, a beszerzésekhez vagy a további feldolgozáshoz kapcsolódó [t.i. upstream] ágazatok helyzetének romlása tekintetében. A felperes szerint a vele szemben kiszabott bírság alkalmas arra, hogy az upstream piac ilyen romlását idézze elő.

251 Amint ugyanis azt E., az agrár-élelmiszeripari együttműködési központ (Centro cooperativo agroalimentare, CECAS) igazgatója, és a mezőgazdasági és agrár-élelmiszeripari szövetkezetek nemzeti szövetségének (Federazione nazionale delle cooperative agricole e agroalimentari, Fedagri) alelnöke, valamint az e szervezet keretében működő „Dohány”-bizottság (Consulta Tabacco) elnöke által 2006. január 16-án tett nyilatkozat is megerősíti, a felperes piacról való kilépése az Olaszországban letelepedett gazdasági szereplők által termesztett dohány exportjának megszűnésével vagy drasztikus csökkenésével járna, amelyek számára a felperes referenciapontot jelent az egyes szűk piacokra irányuló export tekintetében. A felperes azt állítja, hogy megszűnése katasztrofális hatással járna az olasz feketedohány-ágazatra, valamint a Burley dohányfajtára Benevento (Olaszország) térségében. Amennyiben a felperes megszűnne, az általa forgalmazott fajtákat termelő vállalkozások számára nem lenne piac, amely tény hatással lenne a foglalkoztatásra, valamint általánosabb jelleggel az elsődlegesen mezőgazdasági jellegű régiók gazdaságára.

252 Emellett a piacról való kilépése semmiképpen nem felelne meg a verseny és a piac előmozdítására irányuló célkitűzésnek, utóbbi esetében ugyanis fokozódna annak koncentrációja. Tekintettel arra ugyanis, hogy 2005. május 13-án a Dimon és az SCC az Egyesült Államokban összeolvadt, és így létrejött az Alliance One, amelynek

következtében a két leányvállalatuk, a Dimon Italia és a Transcatlab olaszországi leányvállalat kilépett a piacról, az olasz dohánypiac ettől az időponttól kezdve kizárólag egy feldolgozó, a Deltafina kezébe került. A Bizottság által kiszabott 2 millió eurós bírság megfizetése tehát azzal a hatással járna, hogy a felperes a Deltafina – amely az utolsó Olaszországban jelen lévő jelentős feldolgozóvá válna – előnyére kilépne a piacról.

- 253 Azáltal, hogy a Bizottság a jelen ügyben ennyire aránytalan szankciót szabott ki, figyelmen kívül hagyta a „speciális prevenció” szempontját, és jogszerűtlen „példaértékű” szankciót alkalmazott.
- 254 A Bizottság e jogalap elutasítását kéri.

A Törvényszék álláspontja

- 255 A felperes lényegében azt állítja, hogy a megtámadott határozatban a Bizottság vele szemben olyan bírságot szabott ki, amely önmagában sértette az arányosság elvét, és nem vette figyelembe a sajátos társadalmi környezetben fennálló tényleges teherviselő képességét.
- 256 E tekintetben a felperes először is általános jelleggel kifejti, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban vele szemben tisztességtelen és forgalmához, illetve társasági tőkájéhez viszonyítottan aránytalan bírságot szabott ki, amely komoly veszélybe sodorta létezését.

257 Ugyanakkor emlékeztetni kell mindenekelőtt arra, hogy a felperes azon állítása, miszerint a teljes forgalmának az 1/2003 rendelet 23. cikkének (2) bekezdésében előírt 10%-os felső határral egyenlő bírság a legmagasabb mértékű szankciónak felel meg, téves. Amint ugyanis az ítélkezési gyakorlatból kitűnik, e korlátnak – a jogsértés súlyának és időtartamának szempontjával ellentétben – különálló és független célja van, márpedig az, hogy elkerülje olyan bírságok kiszabását, amelyeknél előre látható, hogy a vállalkozások – a teljes forgalmuk révén hozzávetőlegesen és nem tökéletesen meghatározható méretük miatt – nem képesek teljesíteni (a fenti 69. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 280. és 282. pontja, valamint a Törvényszék T-52/03. sz., Knauf Gips kontra Bizottság ügyben 2008. július 8-án hozott ítéletének [az EBHT-ban nem tették közzé] 452. pontja). Tehát a felperes állításával ellentétben a jogalkotó által előírt korlát egyformán alkalmazandó valamennyi vállalkozásra, azt az egyes vállalkozások mérete alapján alakították ki, és annak az a célja, hogy elkerülje a túlzott mértékű és aránytalan bírságokat (a fenti 69. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 281. pontja, valamint a fent hivatkozott Knauf Gips kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 453. pontja, illetve az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). E korlát egyedüli lehetséges következménye, hogy a Bizottság a jogsértés súlya és időtartam alapján számított bírságot a maximálisan megengedett mértékre csökkenti, amennyiben annak összege meghaladja e felső határt. A korlát alkalmazása magában foglalja azt, hogy az érintett vállalkozás nem fizeti ki a teljes bírságot, amelyet főszabály szerint ki kellene fizetnie, ha a Bizottság az említett szempontok alapján végezné az értékelést (lásd a fent hivatkozott Knauf Gips kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 454. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

258 Továbbá azon érveléssel kapcsolatban, miszerint a felperessel szemben kiszabott bírság jelentős veszélybe sodorta létezését, és a felszámolásához vezethet, rá kell mutatni, hogy az ítélkezési gyakorlat szerint a Bizottság a bírság összegének meghatározása során nem köteles figyelembe venni az érintett vállalkozás veszélyes pénzügyi helyzetét, mivel az ilyen kötelezettség elismerése indokolatlan versenylőnyhöz juttatná a piaci feltételekhez legkevesbé alkalmazkodó vállalkozásokat (a Bíróság fenti 69. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítéletének 327. pontja és a C-308/04. P. sz., SGL Carbon kontra Bizottság ügyben 2006. június 29-én hozott ítéletének [EBHT 2006., I-5977. o.] 105. pontja; lásd még a Törvényszék fenti 212. pontban hivatkozott Union Pigments kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének 175. pontját, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot, illetve a T-452/05. sz., BST kontra Bizottság ügyben 2010. április 28-án hozott ítéletének

[EBHT 2010., I-1373. o.] 95. pontját). Ráadásul a jelen ügyben a felperes a közigazgatási eljárás során még csak nem is hivatkozott erre az érvre.

259 Másodszor a felperes azon érvével kapcsolatban, amely pontosabban a vele szemben kiszabott, forgalma több mint 42%-ának megfelelő bírság összegét hasonlítja össze a Deltafinával szemben kiszabott bírság összegével – amely az utóbbi forgalmának csak 32%-át tette ki – emlékeztetni kell arra, hogy csupán a végül kiszabott bírságot kell az 1/2003 rendelet 23. cikkének (2) bekezdésében meghatározott felső korláthoz viszonyítottan csökkenteni. E rendelkezés nem zárja ki, hogy a Bizottság a bírság kiszámítása során az e korlátot meghaladó közbenső összeget alkalmazzon, amennyiben a végül kiszabott bírság nem haladja meg e korlátot (lásd ebben az értelemben a fenti 109. pontban hivatkozott „PVC II”-ügy 592. és 593. pontját és a fenti 69. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 278. pontját; lásd továbbá ebben az értelemben a fenti 97. pontban hivatkozott Tokai Carbon és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 367. pontját). Ebből következik, hogy a Bizottság az iránymutatás alkalmazásának egyik szakaszában sem lehet köteles biztosítani, hogy a megállapított közbenső összegek tükrözzék az érintett vállalkozások teljes forgalma közötti valamennyi különbséget (a Törvényszék T-116/04. sz., Wieland-Werke kontra Bizottság ügyben 2009. május 6-án hozott ítéletének [EBHT 2009., II-1087. o.] 87. pontja). Egyébiránt, mivel a Bizottság azt sem köteles biztosítani, hogy a számítása eredményeként meghatározott végleges bírságösszegek tükrözzék a vállalkozások forgalma közötti valamennyi különbséget, a felperes a jelen ügyben nem kifogásolhatja, hogy a Bizottság teljes forgalom százalékában a Deltafinával szemben kiszabott bírságnál vele szemben magasabb mértékű bírságot szabott ki (lásd ebben az értelemben a fenti 69. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 315. pontját; lásd továbbá ebben az értelemben a fenti 89. pontban hivatkozott SNCZ kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 114. pontját).

260 Egyébiránt a felperes állításával ellentétben az 1/2003 rendelet 23. cikkének (2) bekezdése nem követeli meg, hogy amikor az ugyanabban a jogsértésben érintett több vállalkozásra szabnak ki bírságot, a kis vagy közepes méretű vállalkozásokra kiszabott bírság összege a forgalom százalékában mérve ne legyen nagyobb, mint a nagyobb vállalkozásokra kiszabott bírságok összege. E rendelkezésből az következik mind a kis és közepes méretű vállalkozások, mind pedig a nagyobb méretű vállalkozások

tekintetében, hogy a bírság összegének megállapítása során figyelembe kell venni a jogsértés súlyát és tartamát. E tekintetben hangsúlyozni kell továbbá – amint arra a fenti 228. pontban is rámutattunk – hogy egyáltalán nem köteles a bírságot mérsékelni, amikor, az érintett vállalkozások kkv-k. Semmi ok nincs ugyanis másként kezelni a kkv-kat, mint az egyéb vállalkozásokat. Az, hogy egy vállalkozás kkv, nem mentesíti a versenyszabályok tiszteletben tartásának kötelezettsége alól.

261 Harmadszor a felperes azon érveit illetően, amelyek arra vonatkoznak, hogy a Bizottságnak az iránymutatás 5. pontjának b) alpontja szerinti „sajátos társadalmi környezetben” figyelembe kell vennie tényleges teherviselő képességét, meg kell állapítani, hogy bármilyen relevánsak is legyenek ezek az érvek, az iratok egyik eleméből sem tűnik ki, hogy a felperes a közigazgatási eljárás során hivatkozott volna ilyen „környezet” létezésére, vagy a tényleges teherviselő képességével kapcsolatos kérdéseket vetett volna fel.

262 A felperes csupán a bírósági eljárás során állította azt, hogy a piacról a bírság magas összege miatti kilépése egyrészt az upstream piac romlásához vezet, mivel kilépése az Olaszországban letelepedett gazdasági szereplők által termesztett dohány exportjának megszűnésével vagy drasztikus csökkenésével járna, másrészt pedig katasztrofális hatással a foglalkoztatásra, valamint egyes érintett, elsődlegesen mezőgazdasági jellegű régiók gazdaságára, mivel a felperes az egyetlen felvásárlója az ebben az ágazatban működő legnagyobb szövetkezeti konzorcium által értékesített fekete dohánynak, valamint a Benevento térségében termesztett egy dohányfajtának (a Burley-nek).

263 Következésképpen a felperes az eljárás ezen szakaszában nem kifogásolhatja, hogy a Bizottság a vizsgálat során az iránymutatás 5. pontja b) alpontjának alkalmazása során – amelynek terjedelmét például a megtámadott határozat (384) preambulumbekzdése egy ezzel kapcsolatban a Transcatlab által a kifogásközlésre adott válaszában hivatkozott érvel kapcsolatban is részletezte – tévesen alkalmazta volna a jogot.

264 A fenti megfontolások összességéből következik, hogy a felperes által az ötödik jogalap keretében megfogalmazott kifogásokat és érveket mint megalapozatlanokat el kell utasítani.

7. A Törvényszék korlátlan felülvizsgálati jogkörének gyakorlásáról és a bírság végleges összegének meghatározásáról

265 Az EK 229. cikk alkalmazásával az 1/2003 rendelet 31. cikke által a Törvényszékre ruházott korlátlan felülvizsgálati jogkör a szankció jogszerűségének egyszerű felülvizsgálatán túl – amely csupán a megsemmisítés iránti kereset elutasítását, vagy a megtámadott jogi aktus megsemmisítését teszi lehetővé – feljogosítja a Törvényszéket arra, hogy megsemmisítés nélkül is megváltoztassa a megtámadott jogi aktust a tényállás valamennyi körülményét figyelembe véve, és például a kiszabott bírság összegének módosítsa, amennyiben az összeg kérdése az értékelésére van bízva (lásd ebben az értelemben a Bíróság C-3/06. P. sz., Groupe Danone kontra Bizottság ügyben 2007. február 8-án hozott ítéletének [EBHT 2007., I-1331. o.] 61. és 62. pontját, valamint a fenti 69. pontban hivatkozott Prym és Prym Consumer kontra Bizottság ügyben 2009. szeptember 3-án hozott ítélet 86. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

266 E tekintetben fontos rámutatni, hogy amikor a Törvényszék bírságot állapít meg, azt jellegénél fogva nem pontos aritmetikai számításokkal végzi. Egyébiránt a Törvényszéket nem kötik a Bizottság számításai, sem az iránymutatás, amikor korlátlan felülvizsgálati jogkörének értelmében határoz (lásd ebben az értelemben a fenti 55. pontban hivatkozott BASF és UCB kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 213. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot), hanem az ügy összes körülményét figyelembe véve saját maga végzi el értékelését.

267 A Törvényszék fenti második és harmadik jogalap keretében végzett értékelésből következik, hogy a bírság összegének kiszámításánál a Bizottság egyrészt a felperes kartellben való részvételének időtartama kapcsán ténybeli értékelési hibákat vétett,

másrészt pedig a részvétel egyedi súlyának értékelése során megsértette az egyenlő bánásmód elvét.

- 268 A Bizottság által a jogsértés időtartamának a felperes tekintetében történő kiszámítása során elkövetett jogsértés kapcsán emlékeztetni kell arra – amint azt a fenti 30. pontban megállapítottuk –, hogy a Bizottság az kifogásolta, hogy a felperes 1997 októberétől 2002. február 19-ig vett részt a feldolgozók kartelljében – amely utóbbi időpont a jogsértés megszűnésének felel meg –, illetve 1999. november 5. és 2001. május 29. között felfüggesztette a kartellban való részvételét (a megtámadott határozat (302)–(378) preambulumbekzdése). Mivel a felperes részvétele több mint két év nyolc hónapig tartott, a Bizottság a vele szemben kiszabandó bírság összegét 25%-kal növelte. A bírság alapösszegét így 12,5 millió euróban állapította meg (a megtámadott határozat (379) preambulumbekzdése).
- 269 Márpedig, amint arra a harmadik jogalap értékelése keretében rámutattunk (lásd a fenti 134–143. és 150–156. pontot), a Bizottság tévesen ítélte úgy, hogy a felperes a hivatkozott időszakban vett részt a kartellben, és 1999 novembere és 2001 májusa között fűggesztette fel részvételét. Ugyanis különösen a fenti 134–149. pontban kifejtett megfontolásokból kitűnik, hogy a Bizottság a 1999. november 5-ig tartó időszakot illetően tévesen állapította meg, hogy a felperes kartellben való részvétele ebben az időpontban szűnt meg, mivel a megtámadott határozatban ezzel kapcsolatban értékelt bizonyítékok, valamint az iratokban szereplő egyéb bizonyítékok alapján a felperes részvétele csupán 1999 februárjáig bizonyítható.
- 270 A kartellben való állítólagos újbóli részvétel időtartamát – vagyis a 2001. május 29. és 2002. február 19. közötti időszakot – illetően különösen a fenti 150–164. pontban kifejtett megfontolásokból kitűnik, hogy a Bizottság rendelkezésére álló bizonyítékok összessége nem volt elegendő annak megállapítására, hogy a felperes a hivatkozott időszakban részt vett a kartellben, és hogy ennek következtében a Bizottság ténybeli értékelési hibát vétett, amikor úgy vélte, hogy a felperes ezen időszak alatt ismét csatlakozott a kartellhez.

- 271 A fenti megfontolásokra figyelemmel a jogsértésnek a bírság megállapítása szempontjából figyelembe veendő időtartamát tizenhat hónapra kell csökkenteni.
- 272 A Bizottság által elkövetett másik jogsértést illetően a fenti 176–195. pontból kitűnik, hogy a megtámadott határozat sérti az egyenlő bánásmód elvét, mivel a Bizottság a felperessel szemben kiszabandó bírság összegének meghatározása érdekében a 2001. évet fogadta el referenciaévként.
- 273 A megtámadott határozat (370)–(373) preambulumbekkezdéséből ugyanis kitűnik, hogy a Bizottság a kartellben részt vevő vállalkozások viszonylagos súlyát a jogsértés utolsó teljes évében fennálló piaci részesedésük alapján határozta meg.
- 274 Ugyanakkor 2001. referenciaévként való meghatározása – amely a fenti 182–186. pontban kifejtettek miatt semmiképpen nem tekinthető a felperes jogsértésben való részvétele utolsó teljes évének – azt eredményezte, hogy a Bizottság a felperes 8,86%-os piaci részesedését vette figyelembe (lásd a megtámadott határozat (40) preambulumbekkezdését). Márpedig ez a piaci részesedés jóval magasabb, mint amellyel a felperes a jogsértésben való részvétele utolsó évében – vagyis a felperesnek megtámadott határozat 21. lábjegyzetében említett nyilatkozatában (amelyet a Bizottság a Törvényszék által elrendelt pervezető intézkedést követően csatolt az iratokhoz) szereplő 1998. év 2,71%-kal – rendelkezett.
- 275 Mivel a felperes Bizottság által figyelembe vett piaci részesedése és a Mindo, valamint a Transcat 2001. évi piaci részesedése közötti különbség állítólag nem volt jelentős, és ennél fogva valamennyien a körülbelül 9–11%-os sávba tartoztak (lásd a megtámadott határozat (373) preambulumbekkezdését), a Bizottság úgy ítélte meg, hogy e

három vállalkozás azonos csoportba sorolható, és e csoporttal szemben a bírság kiindulási összegét 10 millió euróban állapította meg, amely összeg – figyelemmel a fenti megfontolásokra – nem tükrözte a felperes „sajátos súlyát” és jogsértő magatartásának valószínű hatásait.

- 276 Ebből következik, hogy a Bizottság által elkövetett azon hiba, hogy a felperest 2001. évben fennálló piaci részesedése alapján tévesen nem megfelelő vállalkozáscsoportba sorolta be, ami végül azt eredményezte, hogy a Bizottság a felperessel szemben olyan kiindulási összeget határozott meg, amely aránytalan volt a jogsértésben ténylegesen betöltött viszonylagos súlyához képest.
- 277 Következésképpen a Bizottság által egyrészt a felperes jogsértésben való részvétele időtartamával, másrészt pedig a felperes piaci részesedésével kapcsolatban elkövetett hiba, és ebből következően az eltérő méretű, valamint a kartellben eltérő súllyal rendelkező vállalkozásokkal azonos csoportba sorolása alapján a Bizottság lényegében a kartellben hasonló szerepet tulajdonított a felperesnek, mint amelyet a három másik feldolgozó, vagyis a Deltafina, a Dimon Italia és a Transcatlab játszott.
- 278 E tekintetben rá kell mutatni, hogy a felperes kartellben való részvétele egyértelműen különbözik a három másik feldolgozó részvételétől, amelyek mindegyike valamely multinacionális csoport tagja. Kizárólag az utóbbiak hajtották végre úgy a kartellt, hogy annak valamennyi területén a jogsértés kezdetétől végéig részt vettek. Ezenfelül a felperestől eltérően a három fent hivatkozott másik három feldolgozó az APTI tagja volt (a megtámadott határozat (45) preambulumbekendése), amelynek a magatartását megfelelően próbálták alakítani (a megtámadott határozat (244) preambulumbekendése). Végül, amint az a megtámadott határozatból is kitűnik (lásd különösen a (380) preambulumbekendést), a felperes nemcsak hogy nem folyamatosan vett részt a kartellben, hanem részvétele során gyakran meg is zavarta annak működését.

279 Egyébiránt hangsúlyozni kell, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EK 81. cikk megsértése miatt az 1/2003 rendelet 23. cikkének (2) bekezdése alapján kiszabott bírságok célja az érintett vállalkozások jogsértő magatartásának megtorlása, valamint a kérdéses vállalkozások, csakúgy mint más gazdasági szereplők elrettentése attól, hogy a jövőben megszegjék az uniós versenyjog szabályait (lásd ebben az értelemben a C-413/08. P. sz., Lafarge kontra Bizottság ügyben 2010. június 17-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-5361. o.] 102. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot). Ennek megfelelően a kérdéses vállalkozás méretének és összesített forrásainak annak érdekében való figyelembevétele, hogy a bírságnak megfelelő elrettentő hatást biztosítsanak, az említett vállalkozásra kifejtteni kívánt hatásban áll, mivel a szankció különösen a vállalkozás pénzügyi kapacitására tekintettel nem lehet elhanyagolható (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Lafarge kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 104. pontját).

280 Továbbá emlékeztetni kell arra, hogy az arányosság elve megköveteli, hogy az intézmények aktusai ne haladják meg a szóban forgó rendelkezés által kitűzött, jogos cél elérésére alkalmas és ahhoz szükséges mértéket, azaz több megfelelő intézkedés közül a kevésbé korlátozó jellegűt kell választani, és az okozott hátrányok nem lehetnek aránytalanok az elérendő célhoz képest (lásd a fenti 104. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatot). Ebből következik, hogy a bírságok nem lehetnek aránytalanok a kitűzött célokhoz, vagyis a versenyjogi szabályok betartásához képest, és hogy a valamely vállalkozásra a versenyszabályok megsértése miatt kiszabott bírság összegének arányban kell állnia a jogsértéssel, annak egészét tekintve, különös tekintettel annak súlyára (lásd a fenti 105. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

281 A jelen ügyben a felperes egy kisméretű vállalkozás, amelynek társasági tőkéje 2005-ben csupán 1,1 millió euró volt, és amelynek tulajdonosi szerkezete családi jellegű, lévén a társaság tulajdonosa két természetes személy, a B. házaspár (a fenti 45. pontban hivatkozott Romana Tabacchi kontra Bizottság ügyben hozott végzés 70. és 123. pontja). A jelen üggyel kapcsolatos ideiglenes intézkedés keretében tett megállapításokból is kitűnik, hogy annak érdekében, hogy az 1 millió euróig terjedő bírság kifizetése kockázatának fedezése érdekében céltartalékot tudjon képezni, a felperesnek 2005-ben el kellett adnia a Cerratinában (Pianella, Olaszország) található üzemét, és ezzel

ingatlanvagyonra a Bizottság által vele szemben kiszabott bírság összege alá csökkent (a fenti 45. pontban hivatkozott Romana Tabacchi kontra Bizottság ügyben hozott végzés 87. és 107. pontja).

282 A 2,05 millió eurós bírságnak az éves beszámolójába való bevezetése hatásait illetően a felperes továbbá állította az ideiglenes intézkedéssel kapcsolatos eljárás során – anélkül, hogy ezt a Bizottság vitatta volna –, hogy a codice civile (az olasz polgári törvénykönyv) 2447. cikke és 2484. cikkének (4) bekezdése szerint a társasági tőke kétszeresével egyenlő kötelezettségeknek a mérlegbe való bevezetése – mint a jelen ügyben – ezt a tőkét nullára csökkentheti. Pontosabban a részvénytársaság (SpA) alaptőkéjének a jogszabályi minimum alatti szintre való csökkentése esetén a társaság választhat a felszámolás és az újratőkésítés között (lásd ebben az értelemben a fenti 45. pontban hivatkozott Romana Tabacchi kontra Bizottság ügyben hozott végzés 88. és 123. pontját). Ezzel kapcsolatosan az ideiglenes intézkedés keretében tett megállapításokból kitűnik, hogy a felperes 2006. július 13-tól számítva a jogilag megkövetelt módon bizonyította, hogy két részvényeséhez hasonlóan nem képes bankgaranciát nyújtani a 2,05 millió eurós bírság megfizetésére (a fenti 45. pontban hivatkozott Romana Tabacchi kontra Bizottság ügyben hozott végzés 100–122. pontja). Meg kell említeni különösen, hogy bizonyított, hogy a felperes részvényesei a bírság teljes összegére nézve nem tudnak bankgaranciát nyújtani, és így a társaság tőkéjéhez a csődeljárás elkerüléséhez elegendő mértékben semmiképpen nem tudnak hozzájárulni (a fenti 45. pontban hivatkozott Romana Tabacchi kontra Bizottság ügyben hozott végzés 123. pontja). A felperes partnerbankjai továbbá helyzetének hanyatlása miatt tőle már megvonták a hitelkeretet (a fenti 45. pontban hivatkozott Romana Tabacchi kontra Bizottság ügyben hozott végzés 85. pontja). Ezenfelül a jelen ügyben semmilyen körülmény nem utal arra, hogy e hanyatlás a bírság kifizetésének elkerülése érdekében való megtévesztést szolgálja.

283 Figyelemmel e körülményekre a Törvényszék úgy véli, hogy a Bizottság által 2005. október 25-én kiszabott 2,05 millió eurós bírság alkalmas arra, hogy önmagában előidézze a felperes felszámolását, és ennek következtében a piacról való kilépését, amelynek egyébiránt a felperes által az ötödik jogalap keretében hivatkozott kifejezetten hátrányos hatásai lehetnek.

284 A Törvényszék a fenti megfontolásokra, és különösen a fentiekben megállapított jogsértések összesített hatására, valamint a felperes alacsony pénzügyi kapacitására figyelemmel úgy véli, hogy az ügy valamennyi körülményét igazságos értékeli, ha a felperessel szemben kiszabott bírság végleges összegét 1 millió euróban állapítja meg. Ez a bírságösszeg ugyanis lehetővé teszi a felperes jogellenes magatartásának elhanyagolható és kellőképpen elrettentő módon való hatékony megtorlását. Az ezen összeg feletti bírság – annak egészét értékelve – aránytalan lenne a felperessel szemben kifogásolt jogsértéshez képest.

285 A jelen ügyben az 1 millió euró összegű bírság a felperessel szemben kifogásolt magatartás igazságos szankciója.

286 A fentiek összességére tekintettel először meg kell semmisíteni a megtámadott határozat 1. cikkének b) pontját a felperessel szemben kifogásolt jogsértésnek a 1999 februárját meghaladó időszakára vonatkozó részében, másodszer a felperessel szemben kiszabott bírság összegét 1 millió euróban kell megállapítani, harmadszor pedig a keresetet az ezt meghaladó részében el kell utasítani.

A költségekről

- 287 Az eljárási szabályzat 87. cikkének 2. §-a alapján a Törvényszék a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. Ugyanezen rendelkezés 3. §-ának első bekezdése alkalmazásával részleges pernyertesség esetén a Törvényszék elrendelheti a költségeknek a felek közötti megosztását.
- 288 A jelen ügyben meg kell jegyezni, hogy a Törvényszék lényegében helyt adott a felperes kérelmének. Ezért az ügy körülményei igazságos értékelésének az felel meg, ha a Bizottság viseli saját költségeit, valamint a felperes költségeit.
- 289 A T-11/06. R. sz. ideiglenes intézkedést illetően a Törvényszék elnöke 2006. július 13-i végzésének fényében a Törvényszék úgy véli, hogy a Bizottságot kell kötelezni saját költségeinek, valamint a felperes ezen eljárásban felmerült költségeinek a viselésére.

A fenti indokok alapján

A TÖRVÉNYSZÉK (harmadik tanács)

a következőképpen határozott:

- 1) A Törvényszék az [EK 81. cikk] (1) bekezdésének alkalmazására vonatkozó eljárásban hozott 2005. október 20-i C (2005) 4012 végleges bizottsági határozat (COMP/C.38.281/B.2 nyersdohány – Olaszország ügy) 1. cikkének

b) pontját megsemmisíti annyiban, amennyiben az azt állapítja meg, hogy a Romana Tabacchi Srl 1999 februárját követően is részt vett a jogsértésben.

- 2) A Törvényszék a Romana Tabacchi Srl-lel szemben kiszabott bírság összegét 1 millió euróban rögzíti.**

- 3) A Törvényszék a keresetet az ezt meghaladó részében elutasítja.**

- 4) A Bizottság köteles viselni saját, valamint a Romana Tabacchi Srl költségeit.**

- 5) A T-11/06. R. sz. ügyben a Bizottság köteles viselni saját, valamint a Romana Tabacchi Srl költségeit.**

Azizi

Cremona

Frimodt Nielsen

Kihirdetve Luxembourgban, a 2011. október 5-i nyilvános ülésen.

Aláírások

Tartalomjegyzék

A jogvita előzményei	II - 6698
1. A közigazgatási eljárás	II - 6699
2. A megtámadott határozat	II - 6701
A bíróságok kiindulási összegének rögzítése	II - 6702
Súly	II - 6702
Eltérő bánásmód	II - 6703
A bíróságok alapösszegének rögzítése	II - 6705
Enyhítő körülmények	II - 6706
Az 1/2003 rendelet 23. cikkének (2) bekezdésében előírt felső korlát	II - 6708
Az engedékenységi közlemény alkalmazása	II - 6708
A bíróságok végleges összege	II - 6709
Az eljárás és a felek kérelmei	II - 6710
A jogkérdésről	II - 6712
1. A tanúmeghallgatás iránti kérelemről	II - 6713
	II - 6791

2. Az első, a vizsgálat hiányára, az indokolás hiányára vagy annak illogikus jellegére, továbbá az egyenlő bánásmód és az arányosság elvének megsértésére vonatkozó jogalapról, mivel a Bizottság a bírság kiindulási összegének számításánál elmulasztotta figyelembe venni a kartell piacra gyakorolt tényleges hatását II - 6713
- A felek érvei II - 6713
- A Törvényszék álláspontja II - 6716
- Általános megfontolások II - 6717
- A bírság kiindulási összegének kiszámításánál a kartell piacra gyakorolt tényleges hatása figyelembevételének elmulasztásáról II - 6721
- Az egyenlő bánásmód és az arányosság elvének megsértéséről II - 6727
- Az indokolás hiányáról, valamint annak illogikus jellegéről II - 6729
3. A harmadik, a felperes állítólagos jogsértésben való részvétele időtartamának megállapításával kapcsolatos indokolás és vizsgálat hiányára, valamint bizonyítási teher megsértésére vonatkozó jogalapról II - 6731
- A felek érvei II - 6731
- A Törvényszék álláspontja II - 6735
- A felperes kartellben való részvétele 1999-ben történő megszűnésének időpontjáról II - 6739
- A felperes kartellben való 2001. május 29. és 2002. február 19. közötti részvételéről II - 6744
- A Deltafina által 2001. május 29-én küldött telefaxról II - 6745
- A 2001. november 16-i és a 2002. január 8-i találkozóról II - 6747

4. A második, a bírság kiindulási összegének fokozatos megállapítása során az indokolás illogikus jellegére, valamint az egyenlő bánásmód elvének megsértésére vonatkozó jogalapról	II - 6750
A felek érvei	II - 6750
A Törvényszék álláspontja	II - 6754
5. A negyedik, a felperes által játszott „zavaró” szerep alapján a bírság összegének nem megfelelő mértékű csökkentésére, valamint az egyéb enyhítő körülmények figyelembevételének elmulasztására vonatkozó jogalapról	II - 6761
Az első, arra vonatkozó részről, hogy a Bizottság figyelmen kívül hagyta az által elszennvedett nyomáson, valamint az általa a jogsértésben játszott tisztán passzív szerepen alapuló enyhítő körülményeket	II - 6761
A felek érvei	II - 6761
A Törvényszék álláspontja	II - 6764
– Az arra vonatkozó kifogásról, hogy a Bizottság nem vette figyelembe a felperes kartellben való részvételének kikényszerített jellegét	II - 6765
– Az arra vonatkozó kifogásról, hogy a Bizottság nem vette figyelembe a felperes által játszott kizárólagosan passzív vagy követő szerepet ..	II - 6766
– Az indokolás hiányáról	II - 6771
A második, arra vonatkozó részről, hogy a Bizottság nem vette megfelelően figyelembe a „kartell céljainak gyakori megzavarásával” kapcsolatos enyhítő körülményt, amely a kartell határozatainak rendszeres végre nem hajtásából állt	II - 6772
A felek érvei	II - 6772
A Törvényszék álláspontja	II - 6773
	II - 6793

6. Az ötödik, a bírságnak a felperes tulajdonosi szerkezetére és tényleges teherviselő képességére tekintettel méltánytalan és aránytalan jellegére vonatkozó jogalapról ..	II - 6775
A felek érvei	II - 6775
A Törvényszék álláspontja	II - 6778
7. A Törvényszék korlátlan felülvizsgálati jogkörének gyakorlásáról és a bírság végleges összegének meghatározásáról	II - 6782
A költségekről	II - 6789